

pest-posten

Nr. 2 - supplement, 2015 - 21. årgang

"Dikspalten's ti-årskavalkade" - Vol 2

MEDLEMSBLAD FOR
NORSK FORENING FOR INFEKSJONSMEDISIN

REDAKSJONEN

- Ansvarlig redaktør :

Arild Mæland

Infeksjonsmedisinsk avdeling
Oslo universitetssykehus Ullevål
UXARIM@ous-hf.no

- Medredaktør :

Arne Broch Brantsæter

Infeksjonsmedisinsk avdeling
Oslo universitetssykehus Ullevål
UXARBR@ous-hf.no

- Kulturredaktør :

Bjørn Myrvang

Infeksjonsmedisinsk avdeling
Oslo universitetssykehus Ullevål
UXBJMY@ous-hf.no

- Redaksjonssekretær :

Jon Birger Haug

Seksjon for smittevern
Sykehuset Østfold
jobhau57@gmail.com

- Annonsesjef :

Trond Bruun

Infeksjonsmedisinsk avdeling
Haukeland universitetssykehus
trond.bruun@helse-bergen.no

EN STOR TAKK GÅR TIL

KULTURREDAKTØR

BJØRN MYRVANG :

UTEN HAM, INGEN
DIKTSPALTE !

Innhold:

Dikt,
bare
dikt!

“pest-POSTEN” utgis fire ganger i
året, og distribueres til alle som er
medlemmer av NFIM

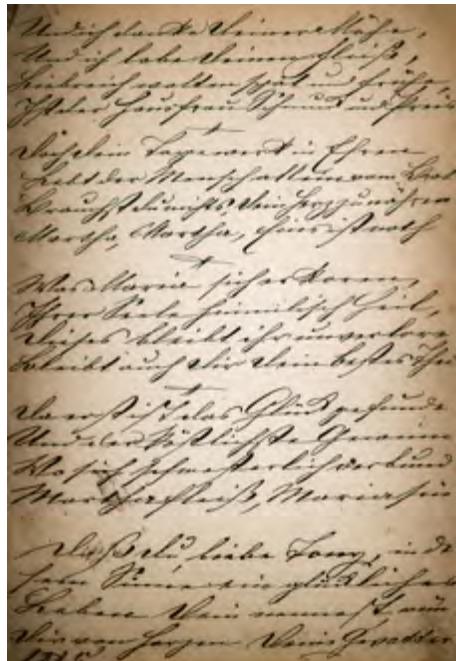
Adresse: Arild Mæland,
Infeksjonsmedisinsk avd.
OUS Ullevål
0407 Oslo

Telefon: 22 11 92 86
Telefax: 22 11 91 81
E-post: UXARIM@ous-hf.no

ISSN: 080 - 2510

10 år med Diktspalter

Jeppe Aakjær	s. 6		
Solveig von Schoultz	s. 8		
Johnny Cash	s. 10		
Einar Solstad	s. 12		
Alexandr Pusjkin	s. 14		
Carl Michael Bellman	s. 16		
Tove Ditlevsen	s. 18		
Agnar Mykle	s. 20		
På-Helge Haugen	s. 22		
André Bjerke	s. 24	Arild Nyquist	s. 52
Charles Baudelaire	s. 26	Omar Khayyam	s. 54
Henrik Ibsen	s. 28	Tarjei Vesaas	s. 56
Eeva Kilpi	s. 30	Edvard Munch	s. 58
Dorothy Parker	s. 32	Hannes Pétursson	s. 60
Arnljot Eggen	s. 34	Francois Villon	s. 62
Bjørnstjerne Bjørnson	s. 36	Nicolás Guillén	s. 64
Jens Bjørneboe	s. 38	Pete Seeger	s. 66
Norsk Folkevise	s. 40	Alf Prøysen	s. 68
Kolbein Falkeid	s. 42	Yahya Hassan	s. 70
Tage Danielsson	s. 44	Paulus Utsi	s. 72
Hartvig Kiran	s. 46	Ruyard Kipling	s. 74

Kjære leser -

”Diktspalten” har vært et fast innslag i *pest-POSTEN* siden bladet ble etablert i Østfold i 1995. I forbindelse med at NFIM fylte 30 år, og *pest-POSTEN* fylte 10 år i 2005, samlet vi alle utgaver av ”Diktspalten” som var publisert fram til da i et supplementsnummer av *pest-POSTEN*. Det var et jubileumspåfunn som ga leserne en samling av korte poetportretter og dikt, som noen kanskje fortsatt har i bokhylla.

Nå i 2015 er det gått nye ti år, og det er nye jubileer både for NFIM og *pest-POSTEN*. Vi benytter derfor anledningen til å samle alle diktspalter publisert i *pest-POSTEN* i de ti år som er gått siden 10-årsjubileet, i et nytt supplement.

I innledningen til samlingen vi utga i 2005, skrev vi at ledetråden for valget av forfattere og dikt i ”Diktspalten” hadde vært et ønske om aktualitet kombinert med en bevisst tanke om bredde og variasjon - i tid, geografi, stil og innhold.

Vi har fulgt opp i samme spor, og i den aktuelle samlingen finner du derfor dikt fra mange land og fra mange tidsperioder. I tillegg har vi innledet hver diktspalte med en litt original omtale av dikteren bak diktet/diktene. Du har derfor i hendene en diktsamling som godt kan betegnes som ”hummer og kanari”, hvilket er en betegnelse redaksjonen lever godt med.

God lesning!

Vennlig hilsen Bjørn Myrvang

KJÆRE BJØRN!

En samlet redaksjon vil herved, på vegne både av oss selv og ’vanvittig mange’ – som det heter – gi deg heder og lovord for en mangeårig innsats. Takken gjelder ikke bare for Diktspalten, men for hele *pest-POSTEN*. Det er ikke for mye å påstå at uten ’B.M.’ eller ’Ursus’ eller hvordan du har titulert deg gjennom årene, så hadde det til tider vært et magert blad å utgi. Og i den grad det mumles noe om Ullevål-dominans i spaltene er det vel unødvendig å stave hvordan akkurat dét kan rettes opp...

Bjørn fylte 75 år den 14. mars og vi vil benytte anledningen til en hjertelig gratulasjon på denne plass. Tross sine 3/4 århundre er Bjørn svært aktiv i bransjen. Det inviteres med jevne mellomrom til Tropemedisinsk Forum og turer til tropiske strøk - og vi håper du leverer Diktspalter og annet stoff til ’pesta’ i mange, mange år fremover.

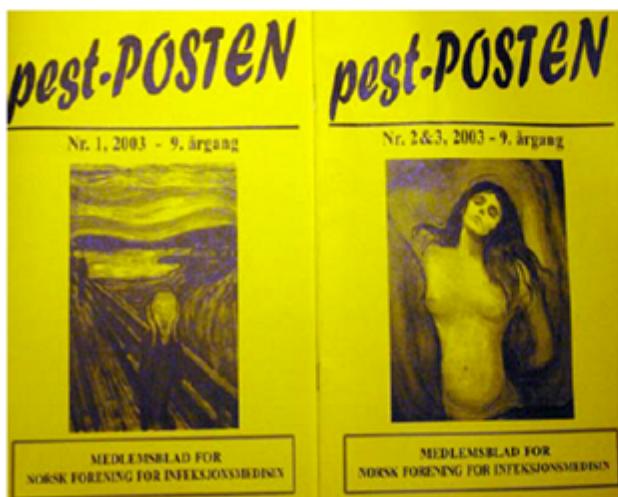
En STOR TAKK fra
Arild, Arne, Jon Birger og Trond

DIKTSPALTEN 2005-2

Jeppe Aakjær (1866 -1939)

Som Horats skrev, så kan dikt glede på ulike vis, og innholdsmessig kan diktet ha nesten uendelige variasjoner. Kanskje ikke så vanlig i dag, men noen dikt kan fortelle en historie, som like gjerne kunne vært fortalt i form av en roman eller en novelle. Velger forfatteren diktet som uttrykksform, må hun/han koncentrere sin fortelling i langt større grad enn om han/hun holder seg til prosa. Diktet om «Jens Vejmand» av Jeppe Aakjær er historien om en sliter fortalt i seks vers. Aakjær var både opplysningsskribent, gjendikter, romanforfatter og lyriker. Han skrev om Jyllands folk og natur, han gjendiktet Robert Burns til dansk, og han skrev romaner, hvor han spesielt var opptatt av kårene til de vanskeligstilte i samfunnet. Men først og fremst var han lyriker. Diktet om «Jens Vejmand» er en hverdagshistorie som avspeiler sosiale forhold slik de var i det danske, og også det norske, samfunn for hundre år siden, i 1906, da diktet stod i «Rugens dikte», et av hovedverkene i dansk lyrikk.

Redaksjonen ber innstendig om at den pest-POST-leser som ble så betatt av våre ovenstående forsider at han bare måtte ha originalene, henvender seg til nærmeste politimyndighet.....

Jens Vejmand

Hvem sidder der bag skærm'en
med klude om sin hånd,
med læderlap for øjet
og om sin sko et bånd?
Det er såmænd Jens Vejmand,
der af sin sure nød
med ham'ren må forvandle
de hårde sten til brød.

Og vågner du en morgen
i allerførste gry
og hører ham'ren klinge
på ny, på ny, på ny,
så er det såmænd Jens Vejmand
på sine gamle ben,
som hugger vilde gnister
af morgenvåde sten.

Og ager du til staden
bag bondens fede spand,
og møder du en olding,
hvis øje står i vand-
så er det såmænd Jens Vejmand
med halm om ben og knæ.
der neppe ved at finde
mod frosten mer et læ.

Og vender du tilbage
i byger og i blæst,
mems aftensstjernes skjælver

af kulde i sydvest,
og klinger hammerslaget
bag vognen ganske nær-
det er såmænd Jens Vejmand,
som ennu sidder der.

Så jævned han for andre
den vanskelige vej,
men da det led mod julen,
da sagde ham'ren nej;
det er såmænd Jens Vejmand,
han tabte ham'ren brat,
de bar ham over heden
en kold december nat.

Der står på kirkegården
et gammelt frønnet bræt;
det hælder slemt til siden,
og malingen er slet.
Det er såmænd Jens Vejmands.
Han liv var fuldt av sten,
men på hans grav – i døden,
man gav ham aldrí én.

BM

DIKTSPALTEN 2005-3&4

Solveig von Schoultz (1907-96)

Når høstregnet hamrer på tak og vinduer, så hender det at mine tanker går 35 år tilbake - til «mine naboer» som bodde i lepralandssbyen utenfor leprasykehuset i Addis Ababa. De bodde i hus med jordgolv, med utette bolgeblikktak og veger av kumokk og leire. Det eneste klesplagget de eide, var et slitt teppe eller lendeklede, og det var nok ikke ofte de kunne spise seg mette. I regntida trenget det voldsomme troperegnet inn fra alle kanter, og nattetider kunne temperaturen gå ned mot 0° C.

Når minnene strommer på, samtidig som TV-skjermen viser oss mennesker rammet av jordskjelv, orkaner og flomkatastrofer, blir jeg fyllt av takknemlighet over å kunne bo i et tett og varmt hus med klær til alle behov og mat i skapet. Og jeg istemmer med Solveig von Schoultz, «Vad enkla ting er underbara». Solveig von Schoultz er en finnlandssvensk forfatter, som skrev både lyrikk og prosa. Hun utga en rekke diktsamlinger og novellesamlinger, som ofte dreier seg om kvinneskikkelse og barneportretter. Vi velger først og fremst hennes dikt om de enkle «underbara» ting, men tar også med et kort kvinneportrett.

ENKLATING

Vad enkla ting är underbara.
Min bädd. När mina lemmar går
till lång sval vila och min rygg
sträcks ut och vet: det unnas vara
ännu en natt trött, tung och trygg,
väm er jag att jag detta får?

Vad enkla ting är underbara.
Mitt bröd. På nytt och om igen
sluter jag handen om dig, bröd,
din mörka innerlighet. Spara
ditt leende, trofasta vän,
inn i min allra sista nød.

Vad enkla ting är underbara.
Min eld. Där den slår upp sin ring
av lugna flammor vid mitt läger
så vet jag att et hem jeg äger,
ett hem, närmare mig enn fara.
O natt och ro. O enkla ting.

PORTRETT

När hon bedrog sin man var hon ännu i livet.
När hon bedrog sin älskare
hade hon äntligt lärt:
aldrig ge mer än man begärde.
Hon blir allt vackrare, sa man.
Hon är vuxen nu.
Försiktig
under regn av blom
bar hon glaskistan i sitt hjärta:
den lilla flickan som bara kunde ge allt.

NFIM 40 år....
pest-POSTEN 20 år...
- jubilantene gratuleres!

DIKTSPALTEN 2006-1

Johnny Cash (1932-2003)

Enkelte sangere som framforer viser og sanger til underholdning for et stort publikum er også betydelige poeter. I Norge er Alf Prøysen et godt eksempel på det, og han er representert med to dikt i Den store Lyrikkboken som utkom i 1998. Det ville han sikkert likt, han ville nok gjerne bli oppfattet som noe mer enn en underholdningsartist. I den tilsvarende svenske Lyrikboken (Forum 1978) er Evert Taube blant de utvalgte forfattere, hvilket indikerer at noe av hans produksjon tilfredsstiller redaktørenes krav til kvalitetspoesi. På den internasjonale litteraturarena har Leonard Cohen høstet anerkjennelse både for sin sang og sin poesi. Men kanskje ikke så vide kjent er det at Johnny Cash er en betydelig poet i tillegg til å være en formidabel rocke- og countrysanger. Filmen om Jonny Cash, «Walk the line», som har gått på kinoer i vinter, gjør at hans navn nå er ekstra aktuelt. «He was a poor sharecropper's son from Kingsland, Arkansas, who sang to himself while picking cotton in the fields - then later sang to millions through recordings, concerts and TV-variety shows». Da han døde 2003, sto det i flere minneord at en viktig del av Amerikas grunnvoll var borte.

Som poet og sangskriver var han svært produktiv, over 1500 sanger og dikt kan telles opp. Det er derfor mye å velge mellom. Jeg velger «Man in Black» fra 1971, ikke fordi diktet er hans beste, men fordi tittel og innhold forteller mye om Johnny Cash. Han var alltid kledd i svart, og ble ofte omtalt som «Man in Black». Innholdet gir glimt av hans samhørighet med dem som ikke lykkes i det amerikanske samfunn.

- Bjørn Myrvang

«Man in Black»

Well, you wonder why I always dress in black,

Why you never see bright colors on my back,

And why does my appearance seem to have a somber tone.

Well, there's a reason for the things that I have on.

I wear the black for the poor and the beaten down,

Livin' in the hopeless, hungry side of town,

I wear it for the prisoner who has long paid for his crime,

But is there because he's a victim of the times.

I wear the black for those who never read, Or listened to the words that Jesus said, About the road to happiness through love and charity,

Why, you'd think He's talking straight to you and me.

Well, we're doin' mighty fine, I do suppose, In our streak of lightnin' cars and fancy clothes,

But just so we're reminded of the ones who are held back,

Up front there ough

“a be a Man In

Black“.

I wear it for the sick and lonely old,
For the reckless ones whose bad trip left them cold,

I wear the black in mournin' for the lives that could have been,

Each week we lose a hundred fine young men.

And, I wear it for the thousands who have died,

Believin' that the Lord was on their side,

I wear it for another hundred thousand who have died,

Believin' that we all were on their side.

Well, there's things that never will be right I know,

And things need changin' everywhere you go,

But “till we start to make a move to make a few things right,

You'll never see me wear a suit of white.

Ah, I'd love to wear a rainbow every day, And tell the world that everything's OK, But I'll try to carry off a little darkness on my back,

“Till things are brighter, I'm the Man In Black.

DIKTSPALTEN 2006-2&3

Einar Solstad (1892-1918)

Den norske litteraturhistorien innholder flere navn på forfattere som døde av tuberkulose i unge år, og Rudolf Nilsen og Olav Nygaard er presenteret i Diktspalten. I de siste par år har oppslag og frykt for fugleinfluenta og influensapandemi i perioder preget nyhetsbildet, og jeg vil benytte anledningen til å minne om at spanskesyken også krevde en ung forfatters liv, Einar Solstad fra Steinkjer. Han døde 26 år gammel i København av spanskesyken etter at et sårt tiltrengt stipendium hadde gjort en utenlandsreise mulig.

Hans unge hustru Ragnfrid, som var en anerkjent lovende maler, kjøpte seg samme dag som Solstad døde, en revolver, og hun tok sitt liv på sykerommet hvor hennes døde mann lå. De er begge begravd på Egge kirkegård i Steinkjer, noen hundre meter fra stedet hvor Solstad vokste opp.

Er du på de kanter, hvor du kanskje overveldes av synet av «fagre fjord og bygder», som det heter i Vinjes dikt, så sving bortom Eggekirka. Du finner gravstøtta like ved inngangsdøra til kirka. Kjenn samtidig den historiske sus fra vikingtida. Høvdinger som Ølver på Egge og Kalv Arneson, en av mennene som motte Olav Haraldson på Stiklestad, holdt hus her.

I sitt minnedikt over Einar Solstad, starter Amulf Overland med å spørre:

*Jeg minnes en ung mann
med mørkt brennende øine,
het og blodfull munn.
Hjem var han?
Og hun som fulgte ham inn i døden,
Hjem var hun?*

- og han fortsetter

To fattige, begge drømmere,
av hjemløse lengsler tynget,
slik at de alltid ommere
sammenslynget,
søkte inn i hinannens ensomhet
som det eneste sted
hvor det gikk an å være.
Armod, ungdom kan to bære
Lenge, inntil den blir for tung,

Visst er det godt – og meget bittert
å være ung.

Einar Solstads produksjon er å finne i et par diktsamlinger og noe etterlatte dikt. Jeg har valgt diktet «Julinat», fordi mange leser, som har vokst opp på landsbygda, antakelig vil nikke gjenkjennende til stemningen som beskrives. Nå er slåmaskinene og hesjenes tid stort sett forbi, og nattlige tikkende knirkende slåmaskinlyder er for lengst erstattet av monoton traktordur. (Den forstummer vel også dersom Siv Jensen og Trygve Hegnar får bestemme).

JULINAT

Jeg ligger og hører i natten
at slåmaskinene slår,-
slik var også sommerens netter
en gang i min barndoms år.
Jeg føler hva det bevirker
av fjern og vemodig fryd
at ut i natten knirker
den sommerlig kjente lyd.

Jeg har ikke ro til å sove,
men ligger og tenker litt
på lek mellom lange hesjer
og piker i blått og hvitt,-
unge og brune arme
favner det døde græs,
og op over vognerens karne.

vokste det hoie læss.

Slik har jeg en del at huske
en våkende nattelvil.
om barndom og bleke tider,
blomster og visne smil.
Som falmende vægportrætter
med spindelvæv og med stov
husker jeg brune sletter
bak trærnes mørke lov.

Senere kom det stille
aftner i månens skjær,
den runde, blodige måne
gled mellom havens trær,-
ja, de varme naetter
stod i et lønlig gys
raslende silhouetter
foran det røde lys.

Og mænd og smidige kvinder
gled i det sene skin,
inde fra løvets mørke
fornam jeg de sagte trin,
menneskers mørke konturer
som langsomt gled forbi,
blev levende sagnfigurer
i barnlig fantasi

Jeg ligger og hører i natten
at slåmaskinene slår
og tenker på gamle netter
og lek i min barndoms gård.
Det er som at skride tilbake
hen over hellig jord,
og høre en sang av svake,
sorglose barneord.

Bjørn Myrvang

DIKTSPALTEN 2006-4

Alexandr Pusjkin (1799-1837)

Russland roper etter å bli representert i diktspalta vår. Og etter ein studietur i Russland, som førte han til ei ikke planlagt vitjing på Pusjkins kafe i Moskva, kom det ei konkret bøn fra redaktøren av Pestposten. Og Pusjkin vart eit naturleg val. Han var den første av dei mange store russiske forfattarane på 18- og 1900-talet, og mange meiner den største. Hissigproppen døydde i duell berre 38 år gammal, men han rakk mykje som diktar i det korte livet sitt. Han var lyrikar, epikar og dramatikar og etterlet seg ei mengde dikt, poem, balladar, epistlar, eventyr, legendar, romanar, drama m.m.

Livet til diktaren var uvanleg rikt på hendingar, i stor grad av di han støtta framskrittsvenlege krefter som freista gjera opprør mot tsarmakta. Han var av adelsætt, og det gjorde nok at han ikkje vart send til Sibir. I staden vart han i fleire år forvist til Kaukasus. Hans radikale politiske tendens og trongen til å gjera narr av høgtståande personar i kyrkje og tsarvelde gjorde at han vart overvåka mesteparten av livet. Det himmelstormande temperamentet hans reiste seg i protest, og gong på gong kom han i farefulle situasjoner. Han ble utsett for ei lang rekke intriger, og ein meninglaus fatal duell gjorde slutt på den mest geniale diktar Russland har fostra.

Det eine diktet nedanfor er frå den tida Pusjkin var forvist til Kaukasus, og han teiknar eit landskap han vart glad i. Olav Rytter nyttar einskilde nynorskord, som ikke er heilt i vanleg bruk, men på originalspråket var nok diktet minst like språkleg fargerikt. Det andre diktet er skrivi noko seinare og er om intense kjensler i samband med kjærleiksbroten.

Fra Pusjkinplassen

Kaukasus

Her ser eg Kaukas frå min einsame veg her hogt over fonna ved kanten av stupet. Ein øm skyt seg ut i det skimrande glupet og sviv utan vengeslag jamhogt med meg. Her ser eg kvar elvane rekkjer si kjelde og losnande snoskrede samler sitt velde.

Der nede rek skyer i ring og i rad,
og fossane skymmellom avlaust seg støyper i
juvet der ras-urda grådig dei gloyper.
Så vandrar mitt auge frå mosegrodde svad
dit lundane bind sine grønkande kransar og
fuglane kvitrap og hjordane dansar.

Sjå der har alt mennesket tufta si grend og
hogt i dei grasgrodde lier kliv smalen med'
gjetaren hastar mot heimlege dalen der
fjlete Aragva i skogskuggen renn.
Men fattige hestkaren heimlaus seg goymer
der Terek i rasande skumkvervlar floymar.

Ho ræser og hyler lik villdyr eg såg
når åta dei øygna bakjamsmidde stenger.
Ho hiv seg mot barden på vonslopne
venger og slikkar kvar knatt med ei
hungrande våg.
Men aldri ho stettar sin tærande lengsel.
Dei tagale svada set trugande stengsel.

(Omsett av Olav Rytter)

Avskil

Eg elска deg, min kjærleik er kan henda i sjela enno ikkje slokna ut.

Men ikkje lat min eld deg meir få brenna.
Eg vil så gjeme ta bort all di sut.

Eg elска ordlaust, vonlaust. I din nærliek
snart angst, snart svartsykje tok tak i meg.
Eg elска deg så omitt med hugheil kjærleik.
Gud gjev ein annan vart så glad i deg.

(Omsett av Otto Hageberg)

Bjorn Myrvang

Interior fra Cafe Pusjkin

DIKTSPALTEN 2007-1

Carl Michael Bellman

1740 - 95

Bellmann, den store svenske nasjonalskald, levet i en tid da infeksjonssykdommer herjet. Det var endeløs sosial nød i Stockholm så vel som i Europa forøvrig, med dårlig hygiene og mangel-sykdommer, samt få eller ingen behandlingsmuligheter selv for banale tilstander. Ikke å undres at «Baccus» ble en trøst især for samfunnets utstøtte, men også for hvermansen som måtte tåle langt tøffere virkelighet enn de fleste av sine etterkommere. Bellmann skildrer både hverdagsliv og fest i sin livsbejaende diktning.

Han fødtes inn i en god middelklassefamilie som en av 15 barn. Undervisning ble gitt av privat lærer i hjemmet, men da han ble alvorlig syk som barn (mulig av malaria) begynte han i febervilleleser å deklamer og synge på vers til sine foreldres store forundring. Etter dette fikk han en musikalsk utdanning og lærte bl.a. tidlig å spille *cister*, et instrument som ligner lutt (se bildet over).

Han debuterte som religiøs dikter i 1757, men diktningen gikk mer og mer over i en parodisk form. Hans produksjon var svært stor og spente over et vidt register bl.a. skuespill, leilighetsdikt og hele diktsykluser, opera og prosa. Mest kjent er han likevel for sine drikkeviser. Utover 1760 og -70 tallet skrev han de flest av sangene i «Fredmans Epistlar» og «Fredmans Sånger». I sistnevntes sang nr. 18, som er valgt til dette nummer av Diktspalten, beskriver han egne traurige erfaringer med «frossan», eller malaria. Også i andre deler av diktningen omtales stadig infeksjoner, som var en så stor del av menneskenes

Bellman.

liv (og død) den gangen: kopper, tuberkulose, tyfoid, syfilis... En humoristisk gravskrift til en rettsbetjent Bellman hadde et anstrengt forhold til, beskriver for eksempel «lungset» (tbc) som dødsårsak slik:

*Hva var det för sjukdom,
som kallat Gubben utur värden?
Var det förkyllning ell' kansje
pleurésie?
Nej, det var lungset,
som skynda på den siste färdén,
Plågsammer hosta och gammalt fylleri.*

Sosialt og økonomisk gikk det Bellman og hans familie alt annet enn godt, de flyttet hyppig og alltid til dårligere bosteder. Økonomisk var han knapt i stand til å forsørge familien; han «oppsokte titt krogen» og hadde andre kvinner, - lik sine dikteriske figurer. Han døde etter et lengre fenselsopphold, og ble begravet i en fattiggrav.

Om Frossan

Snart är jag ryckt ur tidens sköte
och snart ur Bacchi armar förd.
Farväl du saft, du söta skörd,
som under vingårdsmännens möte
nu pressas vid mitt levnadsslut!
Förtivlan, kom, kom vid det ropet,
kom, slingra repet kring om stopet
och häng mig, sen jag tömt det ut!

Mitt kärl, som fordom liv och lusta
i sina varma droppar gav,
står tomt och kullstjälpt vid min grav,
då andras krökta halsar pusta
ikring det bord där förr jag satt.
Jag brödren ser i ölkulissen
med tobakspiporna kring spisen
men på min spik en annanshatt.

Nog skönjer jag, när preses dricker,
hur han med tobakspipan tänd,
vid bordet mot den ena änd
sin krönta stånska åt mig sticker
men han, som jag, ser blint och snett:
min mun slätt intet mer kan smaka,
likt flugan på en sockerkaka,
när innanmätet är för hett.

Min vän med stopet numro fyra,
rödblommig som den skönsta ros,
så stursk och fräck som en matros
med nio pund i engelsk hyra,
fordömer mig till avgrundsljup;
han hade lust mig söndersåga,
om jag ej i min kulna plåga
vid paroxysmen tar en sup.

Men nej, nej, aldrig denna tunga
en enda droppe mer förmår,
hon knappast väser fram: «Gutår!»
förrn kölden stelnar blod och lunga
och benen domna i min bådd:
min hand blir is och näsan vatten,
min fot som glas, och hela natten
regerar själen yr och rädd.

Ja, där som fordom på min kista,
ur flaskan Bacchus åt mig log,
står nu en skål från Liljans krog
till ölostvassla till mitt sista
och havresoppa i mitt stop...
Ett turkiskt papper med jalappa,
en tom butelj och doktorns kappa
blir bouppeteckning alltihop.

Malaria var endemisk i store deler av Nord-Europa på Bellman's tid, og ble beskrevet i Skandinaviske land til begynnelsen på 1900-tallet. I Norge fikk tilstanden navnet «koldfeber», mens den i England ble betegnet «agues». De første fire vers gjengir hans (den febersykes) fortvilelse over at han «-er ryckt ur tidens sköte» og fort «-ur baccus arme» dvs. ikke lenger formår å delta i livsnytelsene. «Stopet» og «Mitt kärl» er drikkeredskapen, og i vers fire utfordres han voldsomt av sin venn til å ta et sup i sin «kulne plåga vid paroxysmen», altså den paroksysmale feber.

I diktet benyttes noen spesialuttrykk som krever forklaring. «Turkiskt papper» var betegnelsen på det papir som ble brukt til omslag for medikamenter. «Jalappa» var et laksantium laget av planten *Mirabilis jalapa* (dengang brukt som medisin mot malaria).*

* TDnlf 30,2002;122:2883-6

DIKTSPALTEN 2007-2

**Tove
Ditlevsen**
(1917-76)

For et par uker siden fikk jeg besøk på kontoret av en dansksnakkende sykepleier med etternavnet Ditlevsen. Språk og navn gjorde at jeg straks assoserte navnet med forfatteren Tove Ditlevsen, som sykepleieren faktisk var i familie med. Det inspirerte meg til å presentere den danske avholdte forfatteren - og to av hennes mest kjente dikt - i diktspalten.

Tove Ditlevsen var fra arbeidermiljø Vesterbrostroket i København. Hennes forfatterskap er i stor grad preget av preget av erfaringer og minner fra oppvekst og eget livsløp. Hun begynte å skrive som tiåring og utga 25 bøker i løpet av sin forfatterkarriere, romaner, noveller, diktsamlinger, essays og erindringsbøker.

Hennes privatliv i voksne alder var urolig og problemfylt og til tider kaotisk. Hun var gift, og ble skilt fire ganger. Hun hadde psykiske vansker som etter hvert medforte misbruk og opphold i sykehus, og hun endte sitt liv etter å ha tatt en overdose av sovetabletter. Oppslutningen ved begravelsen var angivelig den største noen dansk forfatter er blitt til del, og særlig var det mange mennesker fra hennes oppvekstmiljø på Vesterbro som møtte opp. Hun var deres til tross for at hun hadde foretatt en klassereise – til den danske kultureliten.

Jeg føler at diktene på neste side forteller oss litt om forfatterens urolige sinnelag.

Bjørn Myrvang

VÆR IKKE FOR SIKKER -

Vær ikke for sikker
sagde de voksne
vi kan gå nårsomhelst.

Nogle blev
andre gikk fra hinanden
eller døden tog dem
eller de flyttede
og hadde ikke løjet.

Utrygheden hang efter
mig som en lugt
eller arvet egenskap.
Folk styrtede ut
af mit liv som av
et brændende hus.
Kun hundene blev
tilbage og døde
i min arme.

Ingen fandt tryghed
og varige følelser
i mit hjerte.
Af angst for at blive forladt
forlot jeg selv -
og troede på alt
hva de voksne sagde.

DE EVIGE TRE

Det er to mænd i verden, der
bestandig krydser min vej
den ene er ham jeg elsker,
den anden elsker mig.

Den ene er i en natlig drøm,
der bor i mit mørke sind,
den anden står ved mit hjertes dør,
jeg lukker ham aldri ind.

Den ene gav mig et vårligt pust
af lykke der snart för hen,
den anden gav mig sit hele liv
og fik aldrig en time igen.

Den ene bruser i blodets sang,
hvor elskov er ren og fri,
den anden er ét med den triste dag,
som drømmene drukner i.

Hver kvinde står mellom disse to ,
forelsket, elsket og ren -
én gang hvert hundrede år kan det ske
de smelter sammen til en.

DIKTSPALTEN 2007-3&4

Agnar Mykle (1915 – 1949)

Når dette skrives, er det 50 år siden rettsaken mot Agnar Mykle og Gyldendal, som førte til at boka «Sangen om den røde rubin» en periode ble beslaglagt. I dag når bruk av tidligere tabubelagte ord for kjønnsorganer og seksuelle handlinger for lengst er akseptert i litterære kretser, er det vel mange som drar på smilebåndet av rettsaken i 1957. Men den gang var det oppstyr, spenning og alvor. Spørsmålet om rettsaken skal ha skylda for at Mykles litterære produksjon seinere ble svært begrenset og kvalitetmessig ikke på hoyde med hans første bøker, skal vi la ligge. Men vi kan slå fast at forfatteren Mykle stadig er høyt vurdert med bl.a. nominering av «Lasso rundt fru luna» blant de beste bøker skrevet i det 20. hundreåret, og ganske nylig ble han hedret med Agnar Mykles plass i fødebyen Trondheim.

Men hva har Agnar Mykle i «Diktspalten» å gjøre? «Sangen om den røde rubin» var i høyeste grad prosa og ikke poesi. Og ingen diktsamlinger fins i hans for øvrig varierte produksjon.

Men boka «Kors på halsen» som ble utgitt i 1958, innledes med «Flypostbrev til en dansk dame», angivelig skrevet 8. august 1957. Brevet, som presenteres nedenfor, og som ble skrevet for 50 år siden, må vel kunne betegnes et frodig kjærlighetsdikt. Det fins en humørfyldt fortsettelse, som du også finner i «Kors på

Flypostbrev til en dansk dame

Du ber meg så bløtt i ditt brev.
«Skriv mig et dikt, du min digter!»
Hm

Det er da noe alle vet,
at hva jeg enn er,
- poet,
nei det er jeg ikke!
Min higen var alltid sjenerende
robust.

O r d vil du ha?
Fanden stå i alle ord.

Livets strøm har to poler;
blicket,
hvor det ikke er rom for ord,
og omfavnelsen,
hvor det ikke er plass for ord.

Ord er tomromsfyll.
Ord er ensomhet.
Ordet ble skapt for å mildne
avstanden
mellom to elskende.

Slik avstand skal ikke mildnes,
Ilse,
oppheves skal den!

Hvis du visste hvor jeg avskyrr ord!

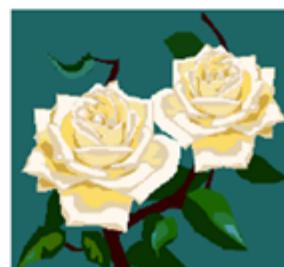
Nei,
jeg vil ikke gi deg ord.
Og bestemt ikke ligne deg med
en 1 i 1 j e!
- denne pripne vekst som aldri danser,
hvit i toppen av påtatt renhet
og grønn på kroppen av faktisk frigiditet,
Gud, nei.

Ingen ord! Ingen hykleriske blomsterord!
Hører du, Ilse, min elskede,
du min visjon, min sang, mitt pariserhjul,
du min åker, min roastbiff, min balsambosse
min puttehøne,
du min hanske – ooh! - og mitt bål,
du, under hvis gullhårs telt
mitt hode fikk bo,
jeg,
hvem gleden har gjort til en hvinende
snurrebass
og en hoppende dervisj!
Når jeg tenker på deg,
ser jeg for meg rullende, runde, hvite
cumulus-skyer,
o himmelske putekrig!
Hører du, Ilse du milde, du myke,
du skruptossedde
du min vugge, du mitt Sargassohav,
min sjels vinfat og mitt hjertes gjestgiveri,
du min peri og min pompelmus,
Ilse,
min berg- og dalbane,
ikke vil jeg gi deg ord.

Jeg vil stikke min tungespiss,
vil jeg,
elskovsfuktig kilende
inn i ditt øre,
og din kropp skal gysende skutte seg
i seksjoner,
o, ufattelig bedre enn ord!

Nei, Ilsemor,
jeg er ingen blomstermann,
og du er ingen blomstermø,
så ord skal du aldri begjære.
Søker du poesi,
gå da til bibliotekene.
Jeg er en tosk med ord.
Men jeg forstår meg på mirakler.
En hoppe mellom hvite lakener,
dét er et mirakel.
Nei, jeg sender ingen ord.
Istedent sender jeg om en uke meg selv
med natt-toget!
Bered deg, bad deg, smykk deg,
- men slof øredobbene,
dem mister du så likevel -
du,
min hanske, min dovne danske panter, mitt
bål,
mitt hode hikster etter å bo
etter under ditt gullhårs telt,
og det skal være s t i l l e i teltet,
ømt og forferdelig stille,
så stille som de bankende blodårer
under våre halsers hud
tillater,
og det skal være
- Gud skje takk og pris –
i n g e n o r d !

Bjørn Myrvang

DIKTSPALTEN 2008-1

**Pål-Helge
Haugen
(1945-)**

Litteratursoga inneheld namn på mange lækjarar som har vori gode prosaforfattarar. Namn som Francois Rabelais, Arthur Conan Doyle, Anton Tsjekov, William Somerset Maugham, Nawal El Saadawi og Michael Bulgakow er sikkert velkjende for mange. Skal ein liste opp kollegaer som har skrivi poesi, vert lista derimot kort. Men ein av dei som må nemnast er utan tvil Paul-Helge Haugen frå Setesdal.

Han var fødd i Valle i 1945, og tok medisinsk embetseksperten ved Universitetet i Oslo på slutten av 1960-talet. I studietida gav han ut fleire bøker, og var eit viktig medlem av Profil-krinsen. Då han var ferdig med studiet, var det klart for han at det var skald han skulle bli og ikkje lækar.

Gjennombrotet som forfattar fekk han med boka «Anne» i 1968, som er blanding av prosa og poesi. Boka gav han ut saman med målaren Jens Johannessen. Samarbeid med andre kunstnarar har og sidan vori eit særmerke for Haugen. I ulike prosjekt har han samarbeidd med bilet-kunstnarar, med forfattarar, med komponistar og med ein keramikar.

I diktarverksemda si har Haugen vori mangslungen. Hugen hans har stått mest til poesien, og han har gjevi ut ei rekke diktsamlingar, som han er heidra med mange prisar for. Men i tillegg til lyrikken har han mellom anna òg skrivi for opera og teater, og dessutan har han skrivi fleire barnebøker,

Diktet nedanfor er frå samlinga Steingjerde utgjeven på Det norske samlaget i 1979. «heim frå amerika» fortel oss at det var nokså vanleg at folk frå Setesdalen drog til Amerika og vende heim etter nokre eller mange år. (I heimbygda mi var ikke det vanleg, men eg hugsar vi mest såg ei liknande endring hos guitar som på 50-talet kom heim etter å ha vori til sjos nokre år. Dei hadde underlege slips og andre uvanlege klede, i håret var det raust med brylkrem, og dei snakka ikkje slik dei gjorde då dei drog ut).

Pål-Helge Haugen er og kjend som omsetjar, særleg av japanske haikudikt og kinesiske dikt. Difor finn du òg en smakebit på haikudikt i «diktspalten» denne gong.

heim frå amerika

slektingar, kjenningar
var så ukjennelege
når dei kom att
etter mange år

dei likna slett ikkje
seg sjølv
slik dei stod i albuma
eller hekk i ramme på veggen

dei hadde fått seg
ein underleg r
som sat fast
eit stykke ned i halsen

av og til hadde dei slips
med kvinnfolk på
eller solnedgang på havet

dei hadde dressar
med tjukke puter i skuldrene
og anleis kroppar
som smalna av nedover

når dei såg på oss var det
med eit framandt blikk
så vi forstod at augo
vart forandra av å sjå
alt det framande

det var følt å tenkje på:
reiste ein til amerika
vart ein
eit anna menneske

* * * *

Haikudikt

Nattergal-
Når songen din er slutt
er du berre ein fugl

I natt
gjekk ein mann framom
spelande på fløyte

Våren -

Korreksjon

I Diktspalten i forrige nummer av *pest-POSTEN* (nr. 3 & 4, 2007) kom vi i skade for å ta livet av Agnar Mykle allerede i 1949. På det tidspunktet var Mykle alt annet enn død, og i begynnelsen av sin forfatterkarriere. Dødsåret skal være 1989. *Redaksjonen beklager.*

DIKTSPALTEN

2008-2

André Bjerke

(1918-1985)

Det var redaktøren som kom med forslaget. Han sykler ofte forbi huset i Jacob Aalls gate hvor André Bjerke bodde i sin barndom og i sine eldre år. Som neten nærmeste nabo ble redaksjonssekretæren gitt jobben å avbilde plaketten ved inngangen. At Bjerke er dette nummers utvalgte, passer godt da det i år er 90 år siden hans fødsel.

Bjerke betegnes ofte som Wildenveys arvtaker i norsk poesi. I det ligger det nok at Bjerke, som Wildenvey, var en gledens og kjærighetens sanger. Men i sin lyriske produksjon var Bjerke mer enn det. Han spiller på et stort register, fra de fine vare stemninger og det undrende øye mot tilværelsens mysterier til lossluppen humor. Han holdt seg til tradisjonelle lyriske former, og var kritisk til den lyriske modernisme da den fikk innpass i Norge på 1950-tallet.

Allsidighet preget Bjerkes forfatterskap. Mest kjent er han selvsagt som lyriker, men han var også kriminalforfatter, essayist, forfatter av sakprosabøker, av barnebøker og av hørespill. Dessuten var han en fremragende gjendikter av både utenlandsk prosa og poesi.

Når dikt skal velges, er det så uendelig mye å velge i. Diktet «I ren distraksjon» er et humoristisk kjærighetsdikt, kanskje inspirert av noe han hadde opplevd selv? Det andre diktet er definitivt en beretning fra virkeligheten, hvor han beskriver miljøet i og omkring Folkets hus på Grünerlokka, hvor Bjerke gjennom mange år tilbrakte mange kvelder over sjakk Brettet. I den lille sjamerende boka «Spillet i mitt liv», som anbefales både for sjakkinteresserte og andre, skriver han om sin fasinasjon for spillet, som han mestret svært så godt.

Og til slutt en hymne til markjordbærer (pluss noe mer), som nå blomstrer, og forteller oss at sommeren er her.

- Bjørn Myrvang

I REN DISTRAKSJON

«Du tror det er deg jeg er glad i?
Der tar du nok skammelig feil!»
Og inn i hans håndflate stakk hun
en flammende langfingernegl.

«Du tror at jeg gjerne vil se deg?
Nei, deg vil jeg slett ikke se!»
Det sa hun – og presset tilfeldig
et knitrende kne mot hans kne.

«Så glem at jeg har adresse!
Og glem at jeg har telefon!»
Det sa hun – og bet ham i øret
i absolutt ren distraksjon.

«Jeg liker deg ikke.» sa hun.
og kysset hans munn en passant.
«Kan simpelthen ikke fordra deg»
Hun satte seg opp på hans fang.

«Jeg elsker deg ikke det minste.
Jeg er ikke engang din venn!»
erklærte hun fast – idet hun
i ren distraksjon gav seg hen.

FOLKETS HUS, DÆLENENGEN

I syv år lå magneten der og trakk:
der holdt min sjakk-klubb til. I
trappoppgangen
var ingen krutsvidd fanes lukt, men angen
av innkokt kaffe, turnsko, salmiakk.

I livets ramme duftet trives sjakk,
og i kontrastene, i kontra-klangen.
En egen fuge klinger inn fra mangen
god klubbkveld: Tette skyer av tobakk

rundt førti hoder, boyet tanketungt
mot tyve brett....Et annet tema følger

fra stadion ute: klask av hockeykoller,

brå skoytejern mot is, metallmusikk
To idretter: to temaer som gikk
i stillhetens og støyens kontrapunkt.

HYMNE TIL MARKJORDBÆR

Det kalles for «smultron» på svensk; det er i grunnen et ord som smaker av bæret selv – et dryss av saft over tungen, en plutselig lykke i munnen:
Det smaker som barndom og sovn og det første kyss.

Og jordbæret smelter seg inn i min sjel:
Du gamle forherdede gnier på jorden: prov å forstå
at korn i dine lader er ikke den skatt du skal samle,
og slett ikke gull i ditt belte, men jordbær på strå.

DIKTSPALTEN

2008-3

Charles Baudelaire (1821-67)

Nå er det vel på tide at kulturnasjonen Frankrike blir representert i «Diktspalten». Og da velger jeg å presentere Charles Baudelaire, en formynder av fransk litteratur og en av grunnleggerne av moderne poesi. At det i år er kommet to norske gjendiktninger av hans viktigste verker, gjør det ekstra naturlig å velge Baudelaire.

Baudelaires liv må betegnes som uryddig og komplisert med massive problemer av helsemessig, økonomisk og familiemessig art. Hans storhet og betydning som forfatter stilles det i ettertid ikke spørsmål ved, og det er sagt han utøvde en nesten magisk inspirasjon på forfattere i «hele» Europa i tiåra etter sin død. Hans diktning er helt klart preget av han i Paris folte seg sterkt knyttet til byens løse fugler: prostituerte, alkoholikere, lommetyver, rusmisbrukere og andre ikke helt vel ansette grupper. Det skal heller ikke underslås at han foretrakkk å leve med prostituerte kvinner og at opium- og alkoholmisbruk bidro til å gjøre hans liv kort og de siste leveåra nokså miserable.

«Les fleurs de mal», er Baudelaires eneste diktsamling og kom i år for første gang i sin helhet i norsk gjendiktning. Ansvarlig for gjendiktningen er 89-åringen Haakon Dahlen, som har gitt verket titelen «Det vondes blomar». Diktsamlingen utkom første gang i Paris i 1857, og skapte skandale da den utkom, mest på grunn av utilslørte henspillinger på seksualitet og perversjoner. Forfatteren ble botelagt, og seks av de over 100 diktene ble erklært for utuktige, og disse måtte utlates i seinere utgaver.

Diktet «Smykke» nedenfor (fra «Les fleurs de mal») er ikke fra «Det vondes blomar», men er gjendiktet for 40 år siden av Sigmund Skard, som er velkjent både som lyriker og gjendikter. «Smykke» er godt eksempel på Baudelaires temavalg, som rimeligvis ikke var populært i alle kretser midt på 1800-tallet. Skards gjendiktning er på et fargerikt og vakkert, men kanskje litt vanskelig nynorsk – med en del ord og uttrykk som ikke er i vanlig bruk.

Det andre valgte eksemplet fra Baudelaires diktning, «Berus deg!», ville vel i dag vil få betegnelsen prosadikt, og ble i sin tid oversatt av André Bjerke.

SMYKKE

Mi kvinne var naken, men ho kjende mi lyst:
ho hadde halde att sine halsband og ringar.
Dei klingra overmodig om ammar og bryst,
som når mauriske slavinner kåte seg kringar.

Det sildra ein spenneleg og speande låt
når blinkande steinar mot metallet ringla.
Ein forunderleg villskap sette verda på flot
når klangane lyste og glitteret singla.

I tilbeding låg eg for hennar late fot,
der høgt på divanen ho smilande bia,
og lengtande eg lyftest min kjærleik imot
som båretungt havet må mot strendene
skrida.

Ho stirde på meg stivt som ei tiger-ho
med' draumsamt provande ho skauv seg til
rette.
Dei skamlause lippene skuldlaust lo,
og inkje ved leiken hennar lokka meg som
dette.

Armar og foter og lender og lår
glinsa som av olje. Ho sveideg seg som
svana,
vogga i ei draumsyn forvillande klår,
og brysta, mine druer, som hender snautt kan
spana

lyfte seg imot meg or eit synd-djup av gir
og skipla den logn som mitt hjarta hadde
vunne,
slengjande mi sjel frå den draumtinden skir
dit einsleg og opphogd ho vegen hadde
funne.

Uhorveleg høftene boga seg ut,
som hadde hennar skapar i ei vellust-lune
sett Antioipes* lender på en liv-mjå gut –
og eldslogen spela over bogane brune.

Så døydde lampa langsamt, og mørkret
saman slo
kring bålet som åleine inni skuggane glodde.
Kvar gong det elda til i ei sukkande glo,
ei båre av blod over ambraskinnet flodde.

* Gresk kongsdotter som vart elskaa av Zevs.

BERUS DEG!

Man må alltid være beruset. Alt dreier seg
om dette: det er det eneste problem. For ikke
å føle tidens fryktelige åk som knuser dine
skuldre og presser deg til jorden, må du
uophorlig beruse deg.

Men på hva? På vin, på poesi eller dyd – hva
du vil. Men berus deg!

Og hvis du undertiden våkner opp på palassets
trappetrinn, i groftens gronne gress eller i ditt
kammers dystre ensomhet, og hvis rusen alt
er i ferd med å svinne eller er forsvunnet, spor
da vinden, bolgen, stjernen, fuglen eller
tårnuret, spor alt som iler, alt som klager, alt
som kretser, alt som synger eller taler – spor
hvilken time det er. Og vinden, bølgen,
stjernen, fuglen og tårnuret vil svare: «Det er
timen da du må beruse deg. Berus deg
uophorlig på det at du ikke blir en av tidens
trelle. Berus deg på vin, poesi eller dyd – hva
du vil!»

DIKTSPALTEN 2009-1

Lister er lang over forfattere som ligger i sine graver og higer etter å bli presentert i «Diktspalten». Som ansvarlig for spalten er jeg vanligvis lite påvirkningsbar når det framkommer ønsker om at favorittdiktere skal rykke fram på ventelista. Men i et svakt øyeblikk i godt lag lot jeg meg overbevise om at Henrik Ibsen ikke lenger kunne forbigås, som kvinnen som satt på min venstre side uttrykte det. Ordet overlates derfor i dette nummeret til pensjonert kollega Signe Holta Ringertz, selv fra byen hvor Ibsen fikk sine barndoms- og ungdomsintrykk, som bidro til å gjøre ham til en noe eiendommelig person og stor dramatiker og også en poesiens mester. Takk Signe.

- Bjørn Myrvang

HENRIK IBSEN 1828-1906

Henrik Ibsen har skrevet mye om pest-POSTENS livsgrunnlag, infeksjoner og smitte. Nå er det på tide at vi gjengjelder oppmerksomheten. Naturligvis hører han hjemme i Diktspalten. Det hevdes at diktet har en beskjeden plass i Ibsens forfatterskap. Men i norsk poesi har han likevel en fremtredende plass. Man kan kalle KJÆRLIGHEDENS KOMEDIE (1863), BRAND (1866) og PEER GYNT (1867) for dramatiske dikt, versdramaer eller skuespill på vers, de inneholder i alle fall mye poesi. Se på AGNES. Og mange fyndord stammer fra Ibsens dikt, et par eksempler:

*Kræv ikke, ven, at jeg skal gåden klare;
Jeg spørger helst, mit kald er ej at svare. (Fra ET RIMBREV)*

*I sørger for vandflom til verdensmarken.
Jeg lægger med lyst torpedo under arken. (Fra TIL MIN VEN REVOLUTIONS-TALEREN)*

Ibsen ga ut sin eneste diktsamling 1871, og med den tok han nesten farvel med diktene. Hans mest omtalte dikt ET RIMBREV TIL FRU HEIBERG ble skrevet samme året. Dette er et spennende dikt, med nesten 300 virtuose verselinjer av alle slag. Allikevel virker det lekende lett skrevet, og naturligvis er det det han vil ha sagt som er førende, og ikke den kompliserte formen. Her sier han selv om rivaliteten mellom vers og prosa:

*Prosa stil er for ideer,
vers for synet.
Sindets lyst og sindets veer;
sorg, som på mit hoved sneer,
harm som lyner,
fyldigst liv jeg friest skanker
just i versets lærer.*

Ideene, og dermed prosaen, vant i Ibsens videre forfatterskap. Han skriver en serie på 12 skuespill. Det starter med samfunnsdramaet SAMFUNDDET STØTTER (1877), og etter hvert blir temaet menneskesinnets gåte, helt frem til det siste skuespillet NÅR VIDØDE VÄGNER (1899). Ibsen protesterte mot at personene i hans skuespill var hans talerør. Men med diktene var det noe annet. Mange var personlige og biografiske, noe han gjerne ville skjule. «De små djævle skulle aldrig været trykt». Men pest-POSTEN vil nå – endelig - sette noen små djævle på trykk. Og så AGNES, bare for å glede oss over at han kunne være lett på hånden, og skrive kjærlighetsdikt.

AGNES

Agnes, min dejlige sommerfugl,
dig vil jeg legende fange!
jeg fletter et garn med masker små,
og maskene er mine sange!

«Er jeg en sommerfugl, liden og skær,
så lad mig av lyngtoppen drikke;
og er du en gut, som lyster en leg,
så jag mig, men fang mig ikke!»

Agnes min dejlige sommerfugl,
nu har jeg maskerne flettet;
dig hjelper visst aldrig din flagrende flugt,-
snart sidder du fanget i nettet!

«Er jeg en sommerfugl, ung og blank,
jeg lystig i legen mig svinger;
men fanger du mig under nettets spind,
så rør ikke ved mine vinger!»

Nej, jeg skal løfte dig varlig på hånd
og lukke dig ind i mit hjerte;
der kan du lege dit hele liv
den gladeste leg du lært!

ET VERS

At leve er – krig med trolde
i hjertets og hjernens hvelv.
At digte, - det er at holde
dommedag over seg selv.

BORTE!

De siste gæster
vi fulgte til grinden;
farvellets rester
tog nattevinden.

I tifold øde
lå haven og huset,
hvor toner øde
mig nys berused.

Det var en fest kun,
før natten den sorte;
hun var en gæst kun, -
og nu er hun borte.

BRÆNDTE SKIBE

Han vændte sine skuders
stavne fra nord,
søgte lysere guders
legende spor.

Snelandets bauner
slukned i hav;
solstrandens fauner
stilled hans krav.

Han brændte sine skibe; -
blånende røg
som en bro-banes stribre
nordover føg. -

Mod snelandets hytter,
fra solstrandens krat
rider en rytter
hver eneste nat.

IEN KOMPONISTS STAMBOG

Orpheus slog med toner rene
ånd i vilddyrl, ild i stene.

Stene har vårt Norge nok af,
vilddyrl har vi og en flok av.

Spil, så stenen spruder gnister!
Spil, så dyrehammen brister!

Diktene hentet fra:

HENRIK IBSEN SAMLEDE DIGTERVERKER,
Gyldendal norske forlag, Oslo 1937 -

Signe Holta Ringertz

DIKTSPALTEN 2009-2

Diktspalten denne gang er tilegnet Finland, som tidligere har vært representert med Edith Södergren og Solveig Schoultz i Diktspalten. Foranledningen til at spalteplass igjen gis til diktere fra Suomi, er at flere av *pest*-POSTENS lesere i vår tilbrakte noen strålende maidager i Helsinki. Redaktoren var som vanlig på fotosafari, og med litt bistand fant han fram til statuen av Finlands nasjonal dikter Johan Evert Runeberg (se under), en statue som hans sonn er mester for. Runebergs store lyriske produksjon går kanskje ikke helt heim hos dagens norske diktlesere. Dessuten har en leser bemerket at vi kanskje for ofte presenterer avdode forfattere. Vi noyer oss derfor med å ære «Runebergene» med redaktør Mælands foto, og velger å tro at leseme vil sette større pris på dikt av en nålevende finsk forfatter. Vi lar derfor en av Finlands mest populære lyriker komme til orde.

Välkommen

Säg till om jag stör,
sa han när han steg in.
så går jag med detsamma.

Du bara inte stör,
svarade jag.
du rubbar hela min existens.

Välkommen

Eeva Kilpi (f. 1928) har lenge hatt en stor leserkrets både i og utenfor Finland. Hovedtemaene hennes, både i prosa og poesi, kan samles i tre hovedpunkter som flyter over i hverandre: Kjærligheten, naturen og døden (eller om man vil: Livet).

En sang om kjærlighet

Og en vakker dag
kryper vi inn til hverandre
det knepper i en lås og vi kommer ikke ut,
dine utslitte ledd snort inn i min gikt,
mitt magesår og hjertefeilen din
og min reumatisme inn imot ditt kink,
og aldri skal vi skilles, å nei.

Og du glemmer hjerteflimmer og pustebesvær
og infarkten som du hadde, kjære du,
og jeg glemmer min katarr
og mine dirrende ben
og det evinnelige taket i venstre side.
nå trosser vi sorger og plager og nod.

Brystene mine, så tomme og flate
hold rundt dem, kjære du,
for en dag når du ser på dem henger de og
dingler,
elsker du meg da
Tralala tralali tralalei?

Lær oss, Gud, å godta de gamle kjærlighet,
de unges kjærlighet, de middelaldrendes
kjærlighet,

de stygges kjærlighet, de tykkes kjærlighet,
de fattiges kjærlighet,
de filletes kjærlighet
og de ensommes kjærlighet.
La oss godta kjærligheten,
vi er så redde for den.

Og du tar mine bryster i hendene dine,
de torre, flate brystene mine
og rører de rynkete vortene med leppene
og med stær i øynene, mens du venter
på en pleieplass
famler du etter meg i blinde,
føler deg fram med hendene.
Ja, bare kjenn du,
for under disse rynkene er jeg,
denne narredrakten presset livet ned
på oss til slutt,
du jordbær, du svale, du fine blomsten min.

Og kulene mine hviler i dine groper,
dine rynker i mine skrukker
ber jeg stille om din død.
Og lys er vår aften og vår morgen.

DIKTSPALTEN 2009-3

Dorothy Parker

(1893 - 1967)

Skal en lyriker bli tatt alvorlig, bør han eller hun ikke begå for mange muntre vers. Det hevdet i alle fall André Bjerke. Det forhindret ikke at Bjerke og flere andre norske poeter inniblant har skrevet humoristiske dikt. Men kanskje blir vi på humorens område slått av våre danske naboer, som har flere poeter som rett ofte får oss til å dra på smilebåndet. Det er nok og nevne Halfdan Rasmussen, Jens August Schade og ikke minst Piet Hein, som dog fant det på sin plass å påpeke at «Den som tar spøg for spøg og alvor kun alvorlig, han og hun har faktisk fattet begge dele dåligt».

Dorothy Parker som vi velger å presentere som representant for de muntre versemakerne, var en produktiv, allsidig og samtidig en politisk aktiv forfatter med betydelig innslag av humor og satire i sine skriverier. Hennes liv var fra barndom til alderdom på flere vis problematisk, men det hindret henne ikke i å dyrke humoren i både korte vers og lengre dikt. I en minnelund tilegnet Dorothy Parker i Baltimore, finner man følgende inskripsjon på en minneplate:

«Here lie the ashes of Dorothy Parker (1893-1967) humorist, writer, critic. Defender of human civil rights. For her epigraph she suggested, 'Excuse my dust'. This memorial garden is dedicated to her noble spirit which celebrated the oneness of humankind and to the bonds of everlasting bonds between black and Jewish people. Dedicated by The National Association for the Advancement of Colored People»

På neste side finner du noen av Parkers muntre korte vers, elegant gjendiktet av André Bjerke.

- Bjørn Myrvang

Avstand

Og var det jorden rundt du dro
på eventyr, min venn,
da fikk mitt hjerte nattero;
da kom min sovn igjen.

Et hav imellom oss: det er
en sot og edel kval,
men bor du rett om hjørnet her,
da lengter jeg som gal!

Om å være kvinne

Jeg synes at jeg selv er dum
som alltid lengter hjem i Rom
men hjemme er som gal igjen
av lengsel mot Italien!

Å, ingen kjeder meg vel sånn
som du, min venn – så hvorfor mon
jeg nesten dor av hjertesår
hver gang du tar din hatt og går?

Indian summer

Som ung – da gjorde jeg til lags
hver mann som kom forbi.
Jeg jenket meg og passet straks
tilmannens teori.

Nu er jeg – mer erfaringsrik –
min egen rettesnor,
og liker du meg ikke slik,
så drar dit pepper'n gror!

Gravskrift over en skuespiller

Det navn som som glitret mens hun levet,
står
på dette marmorkors med gullbokstaver,
mens vennlig mose hensynsfullt begraver
det tall som angir hennes fodselsår.

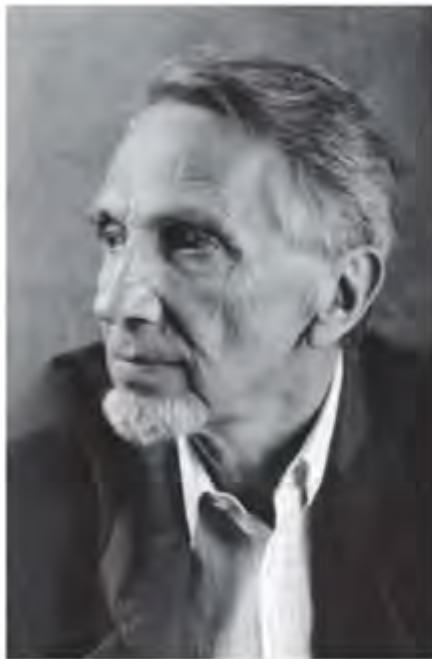
George Sand

Hver stund den kløke dame tok
seg fri fra penn, papir og bok,
forrettet hun sin Venus-plikt
(De franske har talent for slikt).

DIKTSPALTEN 2009-4

Arnljot Eggen

1923-2009

Dette bidraget skrives ved innledningen til advent, og da passer det bra med et førjulsdikt.

En del av *pest-POSTEN*s leser hadde sin ungdomstid den gang mange måtte reise lange veier for å få skolegang og utdannelse. Heimbygda med familie og venner besøkte vi bare når vi hadde lange ferier. Lange tog-, buss- og båtreiser brakte oss fram til reisemålet.

I *Juletoget* beskriver Eggen reisa med tog heim til jul. Vi tar vel ikke særlig feil om vi gjetter at det er ei togreise med Rørosbanen oppover Østerdalen han forteller om. Arnljot Eggen vokste opp i fjellbygda Vingelen i Tolga kommune langt nord i Østerdalen, i en familie hvor flere medlemmer har hatt skrivetrang. Andre kulturpersonligheter fra Tolga er Egil Storbekken og Tone Hulbækmo.

Arnljot Eggen var en allsidig forfatter og utgav en rekke diktsamlinger, og bidro også med andre typer litteratur, blant annet bame- og ungdomsbøker, viser og gjendiktninger av utenlandske lyrikere. Han skrev på både bokmål og nynorsk og fikk gjennom åra flere priser og utmerkelser, bl.a. den høythengende Doblougprisen i 1985. Hans politiske ståsted ble ofte reflektert i hans diktning, og han var en pioner innen politisk teater i Norge. Diktet *Juletoget* er fra hans debutsamling «Eld og is» fra 1951. Eggen skrev nok i seinere diktsamlinger mer avansert poesi, men i disse førjulstider passer det vel bra med dette nostalgiske bidraget.

Juletoget

Hør snoggoget syng gjennom landet
som blånar med dalar og fjell,
og slaga frå stempla slår trufast
i takt med kvart hjarte i kveld.
Vi kjem i frå byen og skodda,
frå holer i røyksvarte smog.
No tennest eit lys i vårt auga
ved synet av vidde og skog.

Vi kjem i frå gråe fabrikkar,
frå skulebenk, disk og kontor
og sit og er skyld med kvarandre,
for alle skal heim att til mor.
Det ventar ein plass inni skogen,
han ventar langt ute ved hav,
Og stemminga her i kupeen
har bråna vårt ispanser av.

I glimt ser vi heimar der ute
med ruter som blankpussa skin,
med nystrokne, reine gardiner,
i kveld er nok storstua fin!
Ei jente går av på stasjonen,
ein far helsar langt på sin gjest.
Han står der med snofjom på frakken
og luktar så heimleg av hest!

Og snoggoget syng gjennom landet
der storfjella vaktar og ris.
Vi gloymar dei svarte bokstavar
som grin på ei bortsleengd avis.
I kveld er vi utanfor presset
som kanskje skal valse oss ned.
Sjå natta er lys over Norge
som andar så reinsleg av fred.

- Bjørn Myrvang

DIKTSPALTEN 2010-1&2

**Bjørnstjerne
Bjørnson**

1832 - 1910

At det i år er det 100 år siden Bjørnstjerne Bjørnson døde, vil i løpet av året bli markert på mange vis. Hans mangfoldige innsats og evner vil bli diskutert og omtalt i skrift og tale. Som dikter markerte han seg både som romanforfatter, skuespillforfatter og ikke minst som lyriker. Noen av Bjørnsons mange dikt var utvilsomt av høy kvalitet, og noen vil hevde han er Norges største på området. Som alle kjenner til, er mange av diktene tonesatt og synges flittig i mange sammenhenger. Her skal ikke Bjørnsons innholdsrike livshistorie og litterære innsats beskrives, men vi vil gjennom tre snakebiter, etterfulgt av korte kommentarer, vise noe av spennvidden i hans lyriske produksjon.

Elsk din neste

Elsk din neste, du kristensjel,
Tred ham ikke med jernskodd hel,
ligger han enn i støvet!
Alt som lever, er underlagt
kjærlighetens gjenskapermakt,
bliver den bare prøvet.

I debattprogrammet Tabloid på TV gikk Wenche Foss for noen år siden rett i strupen på biskop Kvarme da hun leste dette diktet for ham - etter at Kvarme offentlig hadde rådet homofile til å gå til psykolog. Man kan kanskje spørre om behovet kan være større for andre.

- Bjørn Myrvang

Tonen

Noen av sine fineste dikt har Bjørnsson flettet inn i bondefortellingene. Diktet «Tonen» er fra «Arne», utgitt i 1858. Jeg ble minnet om diktet en dag kollega Bent von der Lippe spontant og vakkert framførte diktet i en lunsjpause.

I skogen smågutten gikk dagen lang,
gikk dagen lang;
der hadde han hørt slik en underlig sang,
underlig sang.

Gutten en fløyte av selju skar, av
selju skar -
og prøvde om tonen der inne var,
der inne var.

Tonen den hvisket og nevnte seg, og
nevnte seg,
men best om han lydde, den løp sin vei,
den løp sin vei.

Titt når hansov, den til ham smøg,
den til ham smøg,
og over hans panne med elskov strøg,
med elskov strøg,

Ville den fange, og våknet bratt,
og våknet bratt;
men tonen hang fast i den bleke natt,
den bleke natt.

«Herre min Gud, ta meg der inn,
ta meg der inn,
ti tonen har fått mitt hele sinn,
mitt hele sinn.»

Herren han svarte: «Den er din venn,
den er din venn;
skjønt aldri en time du eier den,
du eier en.

Alle de andre dog litt forslår,
dog litt forslår,
mot denne du søker, men aldri når,
men aldri når.» -

Utdrag av «Gamle Heltberg»

Lang og slåpen, i halvdrøm, på ytterste linje sat
og grunnet for seg selv Aasmund Olavsen Vinje,
Anspent og mager, med farve som gibsen, bak et
kullsort skjegg Henrik Ibsen.

Jeg, den yngste i laget, gikk og ventet på parti,
Inntil nytt kull kom inn, over jul, Jonas Lie.
Men «mannen» vår sjef på det logiske tog,
«gamle Heltberg», av alle var den snurrigste dog.

Utdraget er fra et langt dikt som mest handler om miljøet ved studentfabrikken Heltberg, men inneholder også en lang, respektfull og til dels beundrende beskrivelse av pedagogen bakom skolen, Henrik Anton Schjøtt Heltberg, skolemannen som har fått flest minnesmerker her i landet. Men diktet inneholder også dette korte avsnittet om fire elever, som samtidig gikk på studentfabrikken, og som seinere ble store diktere. Litt av et sammentreff !!

DIKTSPALTEN 2010-3&4

Jens Bjørneboe

(1920 - 1976)

Når Jens Bjørneboe har vært hyppig omtalt media i høst, er det ikke fordi det er 90 år siden hans fødsel, men fordi mange har ment at andre bind av Tore Rems biografi om forfatteren har vært verd positiv omtale. Biografien anbefales for alle som måtte være interessert i forfatterens omskiftelige liv og forfatterskap.

Vi forbinder helst Bjørneboes diktergjerning med romaner og skuespill, som innholdsmessig avspeiler at hans engasjement spente vidt. For infeksjonsmedisinere bør hans skuespill om Ignaz Semmelweis være av særlig interesse. Mange vil nok holde trilogien "Bestialitets historie" som hans hovedverk. Den dårligste og kjedeligste var uten tvil boka "Uten en tråd", som ble skrevet i hastverk i pengenod, og fikk utilsiktet gratisrekklame av stadsadvokat Dorenfeldt, som forte an i en showpreget rettssak.

At Bjørneboe skrev mange dikt er antakelig ikke så godt kjent. Men på 1950-tallet ga han ut tre lyriksamlinger. Seinere publiserte han mange dikt i aviser og tidsskrifter, og de satiriske syngespill han skrev på 1960-tallet, inneholder også lyske tekster. Så det er mangt å velge i når lyrikeren Bjørneboe skal presenteres.

Bjørneboe hadde sans for personer som trosset det etablerte samfunn. Hans prinsipielle sympati for opprørere, tapere og utstøtte kommer til uttrykk i hyllest til den irske republikaneren og dramatikeren Brendan Behan, - i diktet "Ved Brendan Behans båre".

Brendan Behan var IRA-mann som levde et hardt liv og døde alkoholisert bare 41 år gammel.

Det andre diktet som er valgt, viser Bjørneboes trang til ironi og satire. Det forfatteren vil si med diktet er at vi må ta våre egne valg og stå for det vi mener. Diktet tillegges *pest-POSTEN*s unge lesere.

VED BRENDAN BEHANS BARE

En blåveisduft av Irlands vår
 Av blomsterstov og lengsel
 I skolehjem og luftegård
 I tukthus og fengsel!

En fangegård er denne jord
 Men himmelen har bedre plass
 Nu har han skrevet siste ord
 Og torket står hans whiskyglass.

Mens hele Irland luktet vår
 Slapp himlen Brendan Behan inn
 Til engler små på tyve år
 Og whisky, dynamitt og gin.

For whisky, dynamitt og gin
 Rok mangt et engelsk pengeskap!
 Et mer fromt og ærlig skinn
 Ble aldri domt for drap!

En mann blir hengt og en blir skutt
 I fengsel og i fangegård
 Og luftegården lukter krutt
 Mens hele Irland lukter vår.

TI BUD TIL EN UNG MANN SOM SKAL FREM I VERDEN

1. Det første bud er ganske lett
De som er flest har alltid rett.
2. Tenk alltid på hva folk vil si.
Og ta de sterkestes parti.
3. Og tviler du, så hold deg taus
Til du ser hvem som får applaus.
4. Tenk nøy ut hva du bor mene.
Det kan bli dyrt å stå alene.
5. Folg ingen altfor høye krav.
Men si, hva du har fordel av.
6. Si alle hva de gjerne hører.
Gå stille gjennom alle dører.
(For sannheten bringer sorg og nod,
mens daglig logn gir daglig brød)
7. Gå aldri oppreist. Snik deg frem.
Og gjor deg varm i alle hjem.
8. Husk: Ingen mann kan roses nok.
Slik bygger man en vennefiokk.
(Og i et brodre-paradis
har du din beste livspolis.)
9. Av sladder husker du hvert ord
til bruk i neste sjefskontor.
(Men ingen taktfull sjel forteller
et ord til ham som ryktet gjelder!)
10. Hvis siste bud blir respektert,
da er din fremtid garantert:
Folg dristig med i kamp mot troll,
men vis formuflig måtehold!
Skrid tappert frem i livets strid,
- en time forut for din tid.

DIKTSPALTEN 2011-1

Norsk folkeviser

I rusen etter ski-VM med velkjent Holmenkolltåke og hysteriske folkemengder, dukker drømmen om et nytt OL i Oslo opp. De eldste av oss husker OL i Oslo i 1952. Vi satt ved radioapparatene og jubla over gutta som tok gull: Hjallis med tre gull, Halgeir Brenden, Arnfinn Bergmann, Simon Slåttvik og Stein Eriksen. Kanskje husker vi best den flotte fanfaren fra 1952, basert på melodien til folkevisa "Han Mass og han Lasse". Den sitter i minnet til oss alle, og burde selvsagt også vært blitt brukt under Lillehammer – OL i 1994. Hvem husker vel fanfaren fra Lillehammer?

Innkle bare har "Hainn Mass og han Lasse" en fengende melodi, men også en dramatisk og morsom tekst. Visa handler om Mass og Lasse som først skyter en bjørn. De drar bjørnen heim og feirer jakta med en fest som ender i slagsmål der Lasse dreper Mass, alt humoristisk framstilt. Det er på tide at folkevisa blir representert i Diktspalten, og vi lar "Mass og han Lasse" være dette nummerets utvalgte dikt. - BM

Han Mass og han Lasse dei gingo på råd Trio
heile dagar til ende, korleisno dei skulde bamse
få:

"Me skal skjot 'n," sa han Mass;
"selja hudi," sa 'n Lass.
"Segje du det!" sa 'n Mass te 'n Lasse.

Og Mass spende bogen upp fyr kne
trie heile dagar til ende.
So skaut 'n bjønnen, so han datt ned.

"Eg trur 'n datt," sa han Mass.
"Kom, tak fatt," sa han Lass.
"Segje du det!" sa 'n Mass te 'n Lasse.

Han Mass drog bjønnen til Hosløse by;
trio heile dagar til ende,
der stod ei bikkje og gapa i sky.

"Vil ho bite?" sa 'n Mass.
"Ho er kje å tru på," sa 'n Lass.
"Segje du det!" sa 'n Mass te 'n Lasse.

Og Mass slo kloa i bikkje-skinn;
trio heile dagar til ende,
so rengde han ut, det som før var inn.

"No er ho dau," sa 'n Mass.
"som ein saud," sa 'n Lass.
"Segje du det!" sa 'n Mass te 'n Lasse.

Han Mass drog bjønnen til Hosløse Hus;
trio heile dagar til ende,
og der var no mykji sus og dus.

"No vil me drikke," sa 'n Mass.
"til me sturte," sa 'n Lass.
"Segje du det!" sa 'n Mass te 'n Lasse.

Og Mass han koka ein rjomegraut;
trio heile dagar til ende,
og femtan kjeringar i smøre flaut.

"Han er feit," sa 'n Mass.
"Han er heit," sa 'n Lass.
"Segje du det!" sa 'n Mass te 'n Lasse.

Han Mass sette øltunna uppå bord;
trio heile dagar til ende,
so slo 'n i halsen kvar einaste tår.

"Tvi so du drakk!" sa 'n Lass.
"Eg var tyrst," sa 'n Mass.
"Segje du det!" sa 'n Lass te 'n Masse.

Då vart 'n Lasse so vred som ein tysk;
trio heile dagar til ende,
han sputta og banna som han vore rysk.

"Du ska blø," sa 'n Mass.
"Lat oss slåst!" sa 'n Lass.
"Segje du det!" sa 'n Mass te 'n Lasse.

Og Lasse drog ut sin store tolekniv;
trio heile dagar til ende,
so kjøyrde 'n den i Masse's liv.

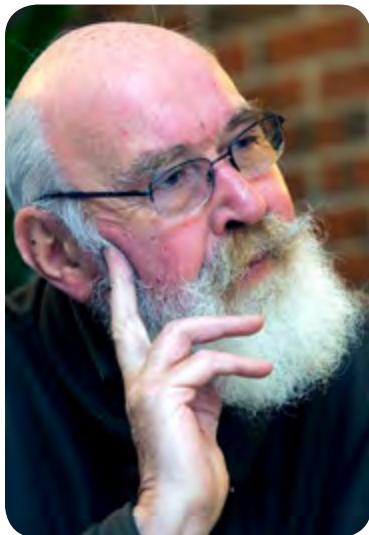
"Au, au!" sa 'n Mass.
"No er du daud!" sa 'n Lass.
"Seier du det!" sa han Mass til han Lasse.

NORSK FOLKEDIKTING
FOLKEVISER I

BET NORSKE SAMLAGET

DIKTSPALTEN 2011-2

Kolbein Falkeid

1933 -

Den eneste kritiske kommentar jeg har mottatt til diktspalten, er at avdøde forfattere er overrepresentert i spalten. Det avslører vel at jeg mener det meste er sagt bedre før. Denne gang er spalten imidlertid viet en forfatter som fortsatt er blant oss, og som mange vil mene er Vestlandets fremste nålevende poet.

Kolbein Falkeid skriver folkelig og hverdagsnær lyrikk i modernistisk tradisjon. I motivvalg er han på samme tid lokal og internasjonal. Diktene uttrykker ofte en global forståelse og menneskelig solidaritet. Falkeid har i seinere år nådd et stort publikum, både med egne diktsamlinger og gjennom sitt samarbeid med visegruppa Vamp.

Vi har valgt to dikt av Falkeid. Det ene er skrevet etter at en av hans døtre tok sitt liv etter langvarig sykdom, "Et rom står avlåst" (1989). Tittelen kan tyde på at forfatteren har låst inn alle de gode minnene han har etter personen som ikke lenger er en del av livet hans. Bare han vil ha muligheten for å kunne låse opp rommet og bli minnet av alt det gode som engang var.

Det andre diktet er et prosadikt med en hyllest til Aage Samuelsen. Diktet er fra samlingen "Vagabonering" (1979). På det tidspunkt var Aage Samuelsen i full aktivitet, og godordene som ble skrevet om ham, var sjeldne. Mange dro nok på smilebåndet eller ristet alvorlig på hodet av Aages mange påfunn og viderverdigheter. Alle vi som husker hurragutten fra Skien, vet at det Falkeid skriver, er Aage på godt og vondt. Savner vi ham og hans fengende sanger og gitarspill? Eller skal vi være fornøyd med at prinsessen, kapellane og biskoper underholder oss med englehistorier, og med at kardinaler saliggjør og kanskje kanoniserer en avdød pave, som angivelig har helbredet en pasient med parkinsonisme?

- Bjørn Myrvang

"Et rom står avlåst"

Jeg lengter etter deg.
Et rom står avlåst i kroppen min.
Alle tingene dine fins der og avtrykkene
av det korte livet ditt, flyktige
som skygger på snøen i måneskinnet.
Nøkkelen har jeg og går inn
med sekunders mellomrom. Jeg tar på alt
og taler uten ord med tomheten,
en kronisk lytter.

Jeg lengter etter deg
også fordi du var likest meg. Uten deg
går jeg alene med vranglynnet mitt.
Alt som var fint i meg og nå falmer
bar du som en tidlig sommerdag, et flott
langtidsvarsel. Også lavtrykkene mine
langt vest i deg kunne hope seg opp.

Av og til
kolliderte vi og værlagene våre. Skybrudd
og solgangsbris tørnet sammen. Men oftest
hang dagene våre som enige
søskenperler på kjedet.
Lengter etter deg.
Hverken vær eller dager løper mer.
Og tomheten svarer aldri.

"Broder Åge"

Jeg liker deg,
broder Aage
fordi du ser nifs
ut og derfor
sympatisk med
boksernesen,
kinnskjegget og
de kulerunde
sjimpanseøynene.

Liker deg
fordi du er
enfoldig som
fiskeren Simon
og sjømannen Jakob
og likevel visere enn de vi kaller lærde.
Du vet vår tro på kunnskapens tre ble blåst bort
da de tyske professorene som knasket mer frukt
enn folk flest, fikk mageknip
og salutterte for Hitler i 33. Liker deg
fordi du er saftig som tollere og syndere. Liker

deg
fordi du har overvunnet fylla så overbevisende
at du snubler i fuktige tilbakefall rett som det er
og blir slaktet av revyskribenter og sensasjonsaviser
som en sau i fårikålstida. Liker deg
fordi du spiller elektrisk gitar, plukker ord opp fra
fortauene
og ber kameraten din, han Gud, om å være nådig
mot Skien,
Telemark og til og med hele Norge når du ser stort
på det.

Liker deg
fordi du er bajas i show-biz
og sikkert ikke har et frossent hjerterom.
Mange går rundt med sure tyttebær i brystet, vet du,
og prater kaldt og kvast som en haglskur. De
tas alvorlig og styrer verden.
Du styrer knapt deg sjøl, veiver bare med armene,

tyder
tungetalere og er
frekk nok til å være
menneske.
Nå eldes du,
broder Aage,
vagabond mellom
mannskapslugarene
og han på brua.
Du pendler mellom
jord og stjerner,
en hjemmebakt
navigatør uten
så mye som et

kystskipper-sertifikat.

Jeg er sikker på at du ikke er rotaryaner,
Men omgås skjøger som han fra Nasaret.
Du har ingen sjanser, mann.
Jeg liker deg.

*** ---- ***

DIKTSPALTEN 2011-3

Tage Danielsson (1928-1985)

Redaktøren blander seg vanligvis ikke opp i diktpaltens innhold, men spurte forleden om jeg i dette nummer kunne skrive noe som ga assosiasjoner til 22. juli-massakren. Gjerne det, men hvem og hva gir assosiasjoner til det grufulle som skjedde på Utøya og i Oslo? Selvsagt Nordahl Grieg, men det blir å gjenta ”Til ungdommen”, som er blitt brukt ved tallrike minnestunder.

Andre har skrevet om sorg og savn og forferdelige begivenheter. Men etter å ha gransket i minnet og i bøker, og etter å ha forkastet mange forfattere og temaer, endte jeg med å velge Tage Danielsson. Hva kan han ha med Utøyatradgien å gjøre, vil kanskje mange spørre. Han døde ikke ung, men han døde altfor tidlig, bare 58 år gammel. Mange svensker gråt oktoberdagen i 1985 da dødsbudskapet kom, gråt fordi han var elsket av så mange. Noen sørget fordi han stod bak så mye humor, og biografen Klas Gustafson skriver at ”Meningen med livet för Tage Danielsson var att få folk att skratta och må bra”. Men gråten tok mange fordi det var viden kjent at han var uvanlig snill og gjerne ville glede så mange. ”Den vänligaste själ och bussigaste vän du kan ha”, skriver biografen, og noen liknende ord er i sommer brukt om mange Utøya-ofre. Vi markerte sorgen etter massakren med blomster, og blomsterhilsen preget også sorgen som fulgte Tages død, og selv hans gravstøtte på Lindingø er en blomst (se bildet neste side).

Tages bakgrunn var antakelig lik bakgrunnen til mange av Utøyaofrene. Han vokste opp i arbeidermiljø i Linköping, og hadde sitt rotfeste og sin tilhørighet i sosialdemokratiet. Men hans evner og talent gikk ikke primært i politisk lei. Han viste dog gjennom hele livet, og mest det siste tiåret, et aktivt politisk engasjement, og var for eksempel en innbitt kjernekraftmotstander. På andre områder var hans meninger og holdninger mer preget av romslighet, tvisyn og toleranse, men toleransen hadde sine grenser.

Mest husker vi Tage fordi han utgjorde halvdelen av Hasseåtage. Hans Alfredson og Tage Danielsson var Sveriges ubestridte revypar på seksti- og syttitallet. Men Tage var så mye mer. Han var uten tvil en av de mest allsidige kulturpersonligheter Sverige har fostret. Han var forfatter, poet, manusforfatter, filmregissør, skuespiller, radiemann, underholdningssjef og komiker, ja, lista kan lett lages lenger. Han skrev en lang rekke bøker, han regisserte 15 filmer, han laget og spilte i 13 revyer i perioden 1959–82. Hans mest kjente spillefilm er vel Ronja Røverdatter. Den mest sette er nok filmen om ”Karl-Bertil Jonssons julafot”, en tegnefilm som Tage leverte manuskript og stemme til. Filmen er blitt vist på TV hver julekveld siden 1975. Tenk på Tage når du ser den i år.

Men det er som poet Tage her skal presenteres. Hans dikt har en egenartet underfundighet med innhold og tema som spenner vidt. Noen dikt er humoristiske, andre satiriske, andre igjen gjennomsyret av dypt alvorlige tanker. Men alle bærer et umiskjennelig preg av at de kommer fra Tage Danielssons tankesmie, hvorfra tanker kom som var fjernt fra høyreekstremisme og tempelriddere, og også fra tankegods som finnes i de organisasjoner og brorskap hvor Anders Behring Breivik søkte å finne likesinnede.

- BM

Råd till ett nyfött barn

(ANGÅENDE I VILKEN ORDNING DET BÖR
SKAFFA SEJ SINA ÖVERTYGELSER)

Innan du blir kapitalist
kommunist, monetarist
anarkist, marxist, fascist
terrorist, imperialist
socialist, syndikalist
eller rent av folkpartist
måste lilla du förstå
att så snart som du kan gå
bör du stultande gå med
i det världsparti för fred
som går före allting annat.
Alla -ismer där vi stannat
är sekunda, inte störst.
Freden måste komma först.
Gör den inte det, min vän,
kommer inget efter den

Och den som tror utan att samtidigt tvivla
är en föga mindre jublande dumskalle
och en föga svagare klingande cymbal.

Tron kan försätta berg
men tvivlet kan sätta tillbaks dem igen.

Jag tror även på tvivlet efter detta,
tvivlet som ständigt rättar till
ständigt ställer frågor
och skaffar svar på frågorna
i evigheters evighet.
Tvivlet förgår aldrig.

Men profetians gåva, den skall försvinna,
och tungomålstalandet, det skall taga slut,
och kunskapen, den skall försvinna.

Ty vår kunskap är ett styckverk.

Om jag talade både människors och änglars
tungomål
men icke hyste tvivel,
så vore jag allenast en ljudande malm
och en klingande cymbal.
Tvivlet är tåligt och milt.

Tvivlet avundas icke, tvivlet förhäver sig
icke,
det uppblåses icke.

Det skickar sig icke ohöviskt,
det söker icke sitt, det förtärnas icke,
det hyser icke agg för en oförrätts skull,
det gläder sig icke över orättfärdigheten,
men har en glädje i sanningen.

Det fördrager allting, det tror allting,
det hoppas allting, det uthärdar allting.

Så bliva de då beståndande,
tron hoppet, tvivlet, dessa tre;
men störst bland dem är tvivlet.

Eller om det var kärleken.
Nu blev jag osäker igen. Tusan järnvägar
också.
Sannerligen säger jag eder?

Eftertanke

Jag tror på tvivlet.
Tvivlet är all kunskaps grund
och all förändrings motor.
tvivlet är till yttermera visso trons förutsättning.
Den som tror utan att först tvivla
är en jublande dumskalle och en klingande cymbal.

Droppen

”En droppe droppad i livets älvs
har ingen kraft till att flyta självt
Det ställs ett krav på varenda droppe:
Hjälp till att hålla de andra oppe!”

DIKTSPALTEN 2011-4

Hartvig Kiran (1911-1978)

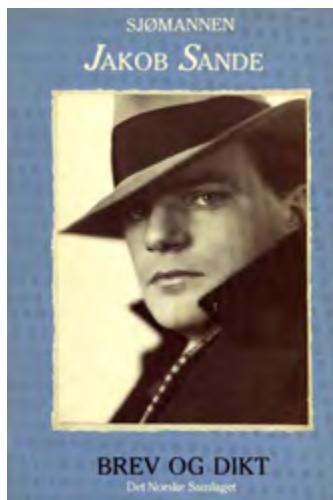

I byrjinga av november i år var det fleire minnearrangement kring i landet i samband med at det var 100 år sidan Hartvig Kiran vart fødd. "Diktspalten" vil også vera med å feira minnet om dette multitalentet frå Ålesund. Vi, som er litt opp i åra, hugsar vel den omtykte stemma hans frå radioen, men han rakk så mykje meir enn å vera NRK-mann. Han gjorde ein stor innsats på mange område i det norske kulturlivet. Ikkje skal vi lista opp alle oppgåvene han tok på seg, men det må nemnast at han mellom anna i fleire år var leiar av Norsk kulturråd og av Norsk Mållag. Her i spalta skal Kiran minnast fordi han var ein dyktig forfattar av songar og dikt, og fordi han var ein omsetjar av ypparste sort. Mange av songane han har dikta eller omsette vert syngi i gode lag, men berre få av dikta hans er publisert. Eg tykkjer minnediktet hans om Jacob Sande kanskje er det vaksraste minnediktet eg veit om, og eg er viss på at lesarar som kjenner livssoga og dikta til Sande, er samde med meg.

Men det er som omsetjar Kiran har hausta mest heider. Han har omsett skodespel og dikt av mange utanlanske forfattarar, og døme på det har vi prenta i "diktspalten" tidlegare. Men Kiran har ikkje før vori presentert her i spalta. Om du tek for deg "Tam o' Shanter" av Robert Burns og samanliknar med Kirans nynorske omsetjing, så kjenner eg meg trygg på at du, som meg, vil meine det er stor omsetjingskunst. Ta deg difor tid til å lesa deg gjennom det lange diktet. Det vert sagt at Kiran leste opp diktet då han vart teken opp som medlem i "Visens venner" tidleg på 1960-talet. I diktet syner Kiran oss si makelause evne som omsetjar, men også kor rikt eit skriftmål nynorsk kan vera. Det er ei eingongshending at vi finn plass til eit så langt dikt i spalta vår.

DIKTSPALTEN.....**TIL JACOB SANDE***Forfattar: Hartvig Kiran*

Du var still den siste kvelden vår, kvar dyre-kjøpt minutt,
til du braut opp seint på natt og gav oss handa.
Ikkje song du dine viser, ikkje rørte du din lutt.
Tru du visste då du sat der at din landlov snart
var slutt
og at skuta lå og venta nedved stranda?

Vi sku' følgjt deg om vi visste, vore
med og kasta loss,
sett deg smile, som så ofte, gjennom tårer.
Vi sku' sunge deg ei vise som ei helsing i frå oss
om det underfulle hjarta, om eit anker og ein
kross,
og om havsens dei miskunnelege bårer.

Men du kjende vel kan hende det var einsemd
som du trong
I den stund du høyrdé skipsklokka kalle?
Kan du høyre der du sigler at vi nynner deg ein
song?
Du må helse vesle Daniel, og Lasse og May
Wong,
og ditt hav som ligg og ventar på oss alle.

MONS I URDA*Eng. originaltekst: Tam o' Shanter av**Robert Burns**Nynorsk omsetjing: Hartvig Kiran*

Når kræmarane heim att krek og fanten berre
fer og rek,
om kvelden etter marknadsdag når tyrste grannar
kjem i lag
og ølet skumar kvitt i kruset og låtten stig i
skjenkehuset,
då gløymest lett dei mange mil med myra-deple,
geil og gil
til stova vår der kjerring-groa sit sur og sint i
peiseroa
og mullar som ei mannvond heks, og kjenner
sinnet kor det veks.

Det fekk han røynt han Mons i Urda ein kveld
han låg i Vik og tura
(i gamle Vik som vide kjent er for gjæve menn
og gilde gjenter).
Du hadde nok gjort rettast i, du Mons, å lyda
kona di!

Ho sa du var ein tomsut trave, ein bablante
slamp og skrytepave
som aldri edru hadde vore ein marknadsdag i
heile året,
for kvart eit aks du avla sjølv flaut bort i bren-
nevin og øl,
og når du drog til smed'n og skulle få merra
skodd, vart båe fulle,
for same kor du laug og lova så enda du i skjen-
kestova;
ho spådde at du ville radt fortapast og bli funnen
att
i fossen, eller ille faren hjå troll og skrymt på
kyrkegarden!

Å gode kvinner! Gråte må eg sakte når eg
tenkjer på
kvar milde kloke kvinnetanken som ektemen-
nene gjev fanken!

Men nok om det: ein marknadskvelden, i
skjenkestova, attmed elden,
sat Mons-en vår på peisekrakken og svinga kru

DIKTSPALTEN.....

set, godt på kakken.

Han sat med han Skomaker-Lasse,
som var en redig turebasse.

Dei hadde gått på fylla no, i vekevis
i lag, dei to.

Dei surra som eit humlebøle og
betr'og betre smaka ølet.

Og Mons-en for med blide faktar
og kleip madamen for og akter.
Og Lasse laug så augo plirte, og
verten stod og flein og flirte.
Om stormen hadde reist med huset,
gav Mons seg pokker: lat det suse!
For sut og sorg var ikkje meir. Lik
fuglen til sitt varme reir,
lik humla fri og glad om våren sveiv
kvelden fram, på venger boren.
Så lukkeleg som Mons den gongen,
var ikkje ein gong sjølve kongen.

Men rosa er som stylken skøyrt: Du stylken
bryt, og blomen dør,
- lik snøen som mot elva skrånar: han flyt ei
stund til dess han brånar,
- lik verljos over kvelden blå det kverv så snart
du får det sjå,
- lik brua sol i regnet byggjer: ho brest når skyer
sola skyggjer.

Slik tråvar tida trutt av stad, og timen kjem då
Mons må dra.

I nifse natta ut han fer i slikt
et ofse skadever
at hesten knapt kan finne leia
finne, og jamvel tjoven held
seg inne.

Det kvein i stormen kvelt
og kvast, han sopa regnet
kast i kast.

Og lynet gneistra gjennom
natta, og toresлага skrall og
skratta.

Kwart barn forstod i dette
veret at sjølve fanden var på
ferde.

Men Urda-Mons og merra hans gav ikkje veret
nokon ans.

Dei sprengde på igjennom yra så gyrmespruten
stod frå myra.

Han Mons heldt trufast tak i luva og song ein
stubb og smått seg gruva
og glytte kring seg skygt og vart. No var dei ved
kapellet snart
der ugler, skrymt og bleike lik i slike netter ille
skrik.

DIKTSPALTEN.....

Dei var forbi det tronge gjel der kræmarfanten
fraus i hel,
forbi den store kampestein der Rasmus braut sitt
nakkebein
og framom urda der ein mann ein gong ein
kverka unge fann
og like ved den mørke veg der mor hans Mikkal
hengde seg.

Det fossar i den fløynde elv, og stormen stig,
og skogen skjelv.
Ein elding slår i bakken ned, og der, inn-mellom
svarte tre,
ein bråkveikt ljoske øygna han - plent som
kapellet stod i brann.
Og gjennom stormen brått han sansa at nokon
dreiv og song og dansa.

Du bolde brygg av malt og bygg, kor du kan
gjera mannen trygg!
Ein dram, og vi skal våge mykje. Ein til, så slåst
vi med han Tykje.

Han Mons i Urda, glade gapen, gav blanke

hund' i develskapen.

Han tvinga merra fram i skuggen av muren og i
eine gluggen
av gravkapellet glytte inn og såg eit syn! du
store min!

Hekser og trollmenn bykste kring i pols og
halling, rundt i ring,
og trampa i det gisne golv så tak og veger skok
og skolv.

I sjølve koret, og med ryggen mot glaset, sat
han sjølve Styggen
og hogg med bogen sin i fela og hauka håst og
song og spela
og våla mot den ville leik og strauk så kvast at
strengen skreik.

I opne kistar framti koret låg dauningar kring
alterborDET
og heldt i kvar si kalde hand eit ljos som blakra
og som brann.

Og Mons-en kunne sjå det skein i våpen og i
blanke bein,
ei mordarhand i bolt og jarn, eit stakars lite
udøypt barn,
ein kyrkjetjuv i galgegreip med gapet stiva i ein
geip,

DIKTSPALTEN.....

fem øksar kvasse, blodig-raude, fem ljår med
rust av dråp og daude,
eit band som barnestrupen, ein kniv som ein
gong drap ein far
og som kring skjeftet bar ein krans av gamle
gråe håra hans,
og andre nifse mordaremne som det er alt for

følt å nemne.

Som klumsa stod han Mons i Urda og høyrd
dansen kor han dura,
og felelåten steig til storm og ringen vred seg
som ein orm,
dei hoppa, hivde, smaug og smette til kjerrin-
gane rauk av sveitte
og kasta kleda fri for skam og sprang i berre
serken fram.

Ja Mons, om det var unge droser med raude
kinn og raude roser,
og om det serkar var av lin så kvite som når
snøen skin,
då var det fleir' enn eg som ville ha kasta kvar ei
kledefille
og brokalaus på golvet stått om berr' ein blunk

dei hadde fått!

Men desse skrukne kjerringbeist med hud som
skurv og sildereist,
og kvar ein serken svart som mold, dei kunne
skrämt eit skogatroll!
Men Mons-en hadde fått ein glytt a' ho Dordi,
denne galnetytta
som seinare vart vide kjend langt utanom si
heimegrend,
ei rett så rund og røsleg taus
som gjekk i fleire sokner
laus
og herja heile bygdela med
synder av det grøvste slag.
Ho var der i ein serk ho fekk
den gongen ho for presten
gjekk,
og var han no i minste laget
så høvd' 'an godt i hekse-
faget.

Ho skulle visst det, beste-
mor di at serken som ho gav
ho Dordi
sku' flagre mange år etter i
heksedans i svarte netter!

Min Pegasus, du blir for
veik te fylge med på slik ein leik
og skildre Dordi, staut og sterke, som bykste in sin
stutte serk,
og Mons han stod der trollebunden med tunga ut
or opne munnen.
Og Satan strauk så sveitten rauk og hestetegl frå
bogen fauk
og raut og remja som eit dyr til gapen Mons vart
reint på styr
og hauka "Hei du Serke-taus! " Men då vart
sjølve helvet laus.
Dei gol og galdra, skrek og snerra og sette etter
Mons og merra.
Som kvefsen gjennom lufta skjer når nokon
bolet kjem for nær,
som bikkjene når dei får teven av hønsetjuven,
raude reven,
som marknadsfolk når ropet går at tjuven midt i
flokken står,

DIKTSPALTEN.....

slik jaga heksene i hælen på merra som var
meir enn fælen.

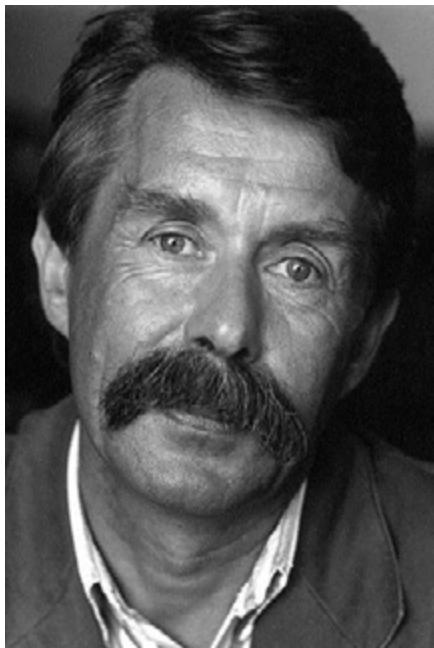
Å Mons, å Mons dei kvesser klørne! No stei-
kjer dei deg snart på glørne!
Og kva skal kjerringkroken tenkje som snart skal
bli så ung ei enkje?
Vis kva du kan no, merra mi! For når vi berre
brua, vi,
så er vi berga ein gong enn; dei eig kje makt der
vatn renn.
Ja, merra, stakar, visste vel ho hadde Dordi hakk
i hæl
at just no stod det til henne om Mons i elden
skulle brenne.
Ho flekte tenner, strekte nakken, og fire høver
small i bakken
og med ei gasta byks dei stod berga på brua,
Mons og ho.
Men innpå stranda, vill og galen, stod Dordi att
med merrahalen.

Kwart ord er sant som her er sagt, og mann og
moders son, gjev akt:
når hugen står til øl og drykk, når serketauser
freistar dykk,
så hugs det er ein fårleg dans. Tenk på han Mons
og merra hans!

- Bjørn Myrvang

DIKTSPALTEN 2012-1

Arild Nyquist (1937 – 2004)

Arild Nyquist, som døde 67 år gammel, var en meget produktiv forfatter. Han debuterte i 1963, og lista over utgivelser gjennom 40 år er lang og mangfoldig. Han skrev romaner, noveller, skuespill, dikt og barnebøker, samtidig som han uttrykte seg gjennom musikk og billedkunst. Flere priser ble han til del, og i 1994 ble han nominert til Nordisk Råds Litteraturpris for romanen *Ungdom*.

Nyquist kombinerte og vekslet mellom naivistiske, surrealistiske, humoristiske og satiriske skrivemåter i dikt og i prosa. Det to diktene som her presenteres, er vel mest av den naivistiske - humoristiske sorten. Selv om mange forfattere har skrevet dikt og biografier om sine foreldre, er det knapt noen som har behandlet foreldrene og deres samliv på en så utsleverende måte, som Nyquist gjør i sitt forfatterskap, noe "Fattern elskar rødvin" er et eksempel på. Men hukommelsen kan være en løgner, kanskje er mye av Nyquists skriverier fiksjon. Det samme gjelder også det andre diktet "Arilds dag", som beskriver en dag i hans eget liv.

FATTERN ELSKA RØDVIN..

Fattern elsker Mozart
og muttern Rolling Stones
fattern elsker plukkfisk
og muttern vannmelon

Fattern elsker rødvin
og muttern akevitt
fattern elsker system
og muttern rot og dritt

Ofte var det leven
og ofte var det bråk
og muttern sa til fattern
finn deg en annen kåk.

Ja, ofte var det leven
og ofte gikk det vilt
og fattern sa til muttern
i morra blir vi skilt.

Så dro de fra hverandre
en vakker dag i mai
de skiltes utpå trappa
og sa bay bay bay bay,

Men fattern elsker muttern
og muttern fattern min
så de snudde ner i porten
med hvert snåle grin.

Nå bor de hos hverandre
i samme jævla kåk
og fattern elsker rødgrøt
og det blir ofte bråk.

Ja, nå bor de hos hverandre
i samme jævla kåk
og muttern elsker Beatles
og ofte blir det bråk.

Men fattern elsker muttern
og muttern fattern min
så de rusler gjennom livet
med akevitt og vin.

ARILDS DAG

Klokka tolv våkner Arild med et stønn,
Han folder sine hender og ber denne bønn:

I aften må jeg ikke drikke no vin,
for hodet mitt er tomt som en kanne bensin.

Klokka to skriver Arild et dikt som så fint som
det.

Så skjenker han fra kannen en lys kopp te.

Til middag smaker det med spaghetti og kål,
og til dessert en bit av litt røket ål.

Så går han til ruten og ser ut av den.
Der ute er byen, å huff å huff!

Og aftenen renner så sakte omkring,
fra byen høres trikkens: ding! ding! ding! ding!

Arild han tenker: Litt vin skulle smake, men
bare et glass!

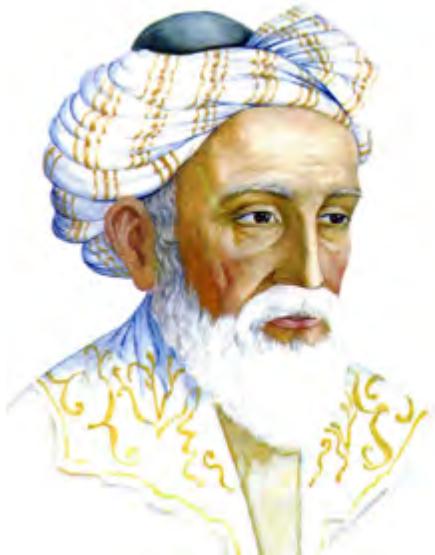
Etterpå setter jeg meg ned og leser Petter
Dass!

Og klokken henger på veggen og slår,
og Arilds hjerte det humper og går.

Og snart er jeg full som den fullestes dupp,
og dette var diktet, og nå er dets slutt.

- Bjørn Myrvang

DIKTSPALTEN 2012-2

Omar Khayyam

(1048-1131)

Mange vil vel meine at det no er på tide at ein diktar frå Asia vert presentert i "Diktspalten". Vi har valt Omar Khayyam, som levde i Persia for om lag 1000 år sidan. Han var ein særskilt evnerik mann med vide interesser, og i samtidene var han ein akta og kjend matematikar, astronom og filosof. Han laga mellom anna ein kalender som var i bruk i fleire hundre år etter han døydde. Diktaroppgåva, som vi no mest kjenner han for, var noko han dreiv med på fritida.

Den litterære produksjonen hans bestod i alt vesentleg av dikt med fire verselinjer. Han brukte ei verseform som på persisk vert kalla roba'i, der fyrste, andre og fjerde linja har enderim, medan tredje linja har ei fri ending. Ei heil mengd med dikt, bortimot 2000, har fått namnet til Omar Khayyam knytt til seg, men granskurar har komi fram til at kanskje berre ein tidel er sikkert dikta av han.

Mange stader i verda er det stifta Omar Khayyam-klubbar, og sume av lesarane kan ha treft på restaurantar som ber namnet til poeten. Årsaka til det siste er nok at han i mange dikt lovpriser den gleda som vinen gjev.

Dikt av Omar Khayyam kom ut på norsk første gong då Aleksander Seippel i 1912 omsette og gav ut "Persiske vers", og i 1923 kom samlinga i ny og utvida utgåve. Så gjekk det mange år før omsetjarmeisteren frå Voss, Johannes Gjerdåker, kom med "Ruba'iyat" i 1997 og no att i 2012. I dei utvalde versa nedanfor finn du dikt gjendikta til norsk av Seippel så vel som av Gjerdåker. Kvart vers skal lesast for seg - det er ingen direkte samanheng mellom dei einskilde versa. Les dei, og du kjem kanskje til at det som vart skrivi for 1000 år sidan, framleis kan ha noko å seia oss - no i 2012?

Ruba'iyat

Kvar minste stund dei kallar 'no og her'
 Er god så sant du nyt ho før ho fer!
 Hugs, alt du kallar ditt i denne verd
 Er borte, straks du ikkje lenger er.

Velsigna denne dag når lufta skin
 Og mild vin rører blomeeng og lin;
 Til rosa ropar nattergalen ør:
 "No er det tida til å drikka vin!"

Kvi syter du så sårt for syndi di?
 Gjer ikkje nåden deg for syndi fri?
 Var ikkje nåden større enn vår synd,
 så var kje nådens herre meir enn vi.

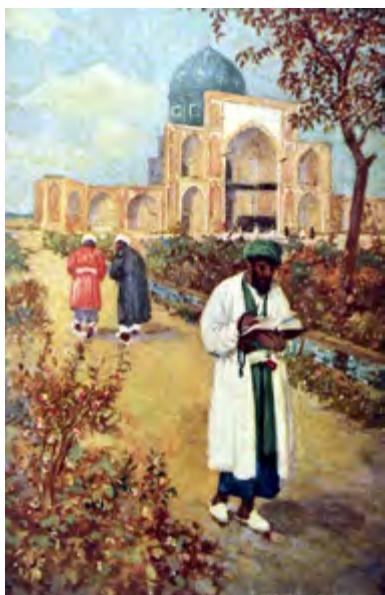

Eg ville byggje meg eit visdomshus,
 men sorg og tvil la murane i grus.
 Då bytte eg min visdom i ein song,
 og selde tuft og tømmer for eit krus.

Dei blad som sprang om våren, hausten skok,
 kor mange blad er att i livsens bok?
 Drikk vin! Ein vismann sa: "Mot livsens gift
 eg vin og inga anna motgift tok."

Gjev fjellet vin, og fjellet dansar fritt!
 Om einkvan vantar vin, då lån han litt!
 Du bed meg lata det gjev staupet stå, men hugs,
 at berre dét gjev ljós til livet mitt!

Hus, mat og klede får du ikkje fritt,
 for dette er det rett og streva stridt,
 men aldri strev for meir enn du treng,
 for det vil kosta dyre livet ditt.

DIKTSPALTEN 2012-3&4

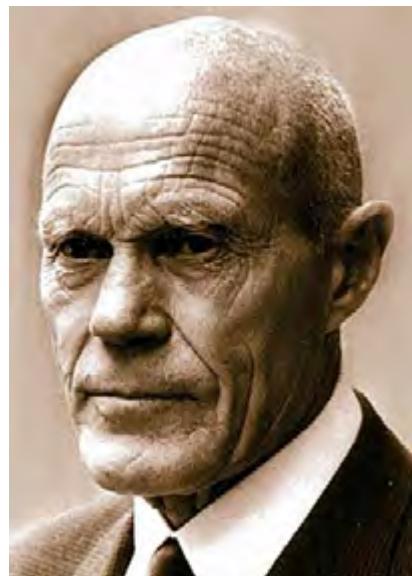
Tarjei Vesaas (1897-1970)

er mest kjent for sine romaner. Forfatterskapet startet med MENNESKEBONN (1923), og i 1964 fikk han Nordisk Råds litteraturpris for ISSLOTTET.

Den siste romanen var BÅTEN OM KVELDEN (1968), "ein indre sjølvbiografi". Den var også nær ved å være en ytre selvbiografi, og han kjente nok at livet led mot slutten. Da skrev han sin siste bok, en lyrikksamling, som kom ut et par måneder før han døde.

Vi har et bilde av Tarjei Vesaas som den tause og dype mannen fra Telemark. Han var ikke alene om den stilens i hjembygda Vinje. Lyrikeren Torbjørn Villhodd skrev diktet "Tarjei Vesaas på minnestevnet for Asmund Olavson Vinje":

Mange
mennesker sittende
tett stille i bakken
tunge
av innland
tause av jord og slekter
mot sol-øyeblikket
Bare én
kommet mere fri
med skallen lysende
som en frukt
uten mold

Prosa og lyrikk har mye av den samme nerven hos Vesaas. Temaene er de samme, om de kompliserte forholdene i livet. Det sitrer av det som ikke blir sagt, atmosfæren er ladet og leseren får god plass til egen fantasi. Han hadde skrevet 18 romaner da han ga ut den første lyrikksamlingen KJELDENE (1946). Tittelen er typisk, han hadde en dragning mot vann, og skriver om båten, vann som strømmer, hviler, speiler, renser, slukker, og leder til katastrofer. Og altså er det naturlig at den siste boken heter LIV VED STRAUMEN (1970).

Romanene har ofte en fortsettelse form, og når han skriver lyrikk så er det naturligvis enda mer konsentrert. Det kan bli for krevende for leseren, fordi de vanskelige tankene har fått en så enkel form at vi ikke forstår. Men det er vel verdt å prøve! Og han kunne skrive lett og lekent også, og lett tilgjengelig. Så her tar vi med et tidlig og vårlig dikt, og et om de siste tankene.

DET VAR EINGONG (1947)

Det var ei lita bjørk
som hadde fått lov på nytt lauv
midt i mai.
Ho var mest ikkje nedpå jorda
for den skuld
og fordi ho var så grann.

Det kom som lova òg,
ein mai vind.
Han gjorde henne ør
og sot i borken
og sår i alle knuppar.
Ein fugl kom sette seg
på naken kvist
og sa det var no –

Ho visste ingen ting
denne dagen.
Men då det vart kvelden
stod ho med tunne grønnfargar
over nakent og grant.
Rar og omskapt.

Ør og levande.
Ho løyste seg sakte.
Vart heilt fri for røter, trudde ho.
Siglde som eit ljósgrønt slør over åsen.
Borte frå denne staden for alltid
- trudde bjørka.

_-

VEGEN (1970)

Spora viser ikkje.
Står ikkje stempla i solepyttar
eller dike.
Foten har vori lett.

Men den som har komi, veit vegen.
Kjenner det eine viktige hakket
å sette foten i.
Kjem opp på åsen og blir lykkeleg
ved å sjå vegen lenger framover.
Legg seg til kvile på åsen
og ventar selskap.

Der møter dei fram, som vennlege rådgjevarar,
dei som før har fått si form.
Vi synest vi kan tale med dei om
dei løyndaste ting,
medan vi sit spikkar på en pinne
med ein liten kniv.
Vi er samla allesaman. Det veit ikkje nokon,
og får heller ikkje visst det.
Vi spikkar pinnar og stikk i marka
og talar om ting til sol går ned.

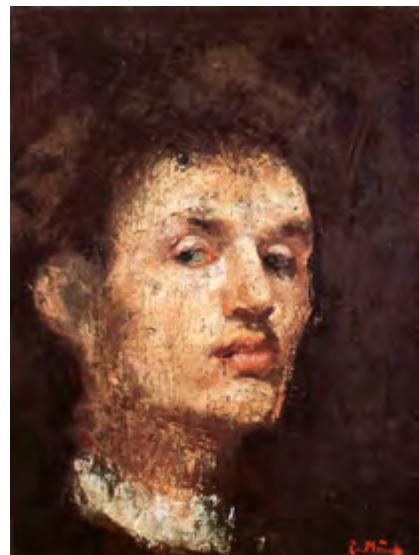
Sidan, etter som skymninga sig nedover oss,
veit vi meir:
Vi må gå i mørkret,
i store slyng og sving.
Vi talar ikkje eit ord lenger.
Tala vi, ville vegen sokke.

Men det å koma fram tør ingen nemne.
Det må gå for seg på den vide plassen
der klare kuplar strøymer saman
frå alle fire leier,
og går over i einannan
i veldige, klare rom
utan å vita det, utan å ville det.
Då er ein framme
og er ikkje meir.

- Signe Ringertz

DIKTSPALTEN 2013-1

Edvard Munch
(1863 - 1944)

I år vil det gjennom tallrike arrangementer i inn- og utland bli markert at det er 150 år siden Edvard Munch ble født. Selvsagt er det maleren Munch man vil konsentrere seg om. Her i Diktspalten vil vi minne om at Munch også skrev en rekke tekster av ulike slag, noen med refleksjoner over liv og kunst, andre om motgang og medgang, om kolleger, om naturstemninger – og andre tekster med litterære kvaliteter. Interesserte kan finne en omfattende oversikt i boka «Munch med egne ord» av Poul Erik Tøjner (Press 2003).

Noen av hans tekster var dikt, og han var en av de første som her til lands skrev frie vers, og noen av dem vil vi i dag betegne som prosadikt. At Munch har fått anerkjennelse som poet avspeiles i at han for eksempel er representert både i antologiene «Prosadikt i Norge 1890–2000» (Aschehoug 2002) og i «Moderne norsk lyrikk» (Cappelen 1995). I dette jubileumsåret ærer vi våre store maler ved å minne om hans lyriske evner og ved å presentere tre av hans dikt.

Som billedkunstner gjennomlevde Munch sin motivverden, og det samme kan sies om det han skrev. Diktet «Fortvilelse» dreier seg om en dramatisk opplevelse som resulterte i hans mest kjente maleri «Skrik». «Kysset» berører hans intense men problematiske forhold til kvinner, mens «Fontenen» beskriver hans sinnstemning i en psykisk vanskelig periode. Diktene bærer preg av Munchs inkonsekvente rettskrivning.

- Bjørn Myrvang

FORTVILELSE

Jeg gikk bortover
veien med to
venner – så gikk
solen ned
Himmelens ble
plutseli blod rø
Jeg standset, lænet
meg til gjæret – træt
til døden – over den
blåsorte fjer og by
lå blod av ildtunger
Mine venner gikk
videre og jeg sto
igjen sjælvende
af angst –
og jeg følte det
store uendelige
skrig gennem
naturen.

KYSSET

Det regnede en varm regn.

Jeg tog henne om
livet. Hun går
langsomt efter.

To store øine mod
mine. Et vådt
kind mot mit –
mine lærer
sank ind i hendes.

Trærne og luften og
al jorden forsvandt
og jeg så ind i en ny
verden jeg aldrig
før havde anet.

FONTENEN

– den gales optegnelser

En rovfugl har sat sig
fast i mit indre. Dens klør
har hugget sig fast i mit
hjærte. Dens næb har
boret sig ind i mit bryst
og dens vingeslag
har formørket min
forstand.

DIKTSPALTEN 2013-2

Hannes Pétursson (1931 -)

Islands dikttekunst er like gammel som nasjonen Island. Ivar Eskeland, en kjenner av landet, hevde i sin tid ”at poetiske aktivitetar har vori ein idrott for heile folket, gjennom alle tider”. Så når Island nå for første gang blir representert i ”Diktspalten,” er det mange namn å velge mellom.

Hannes Pétursson var ikke noe opplagt valg, og han er temmelig sikkert et ukjent navn for flertallet av leserne, selv om mange av hans dikt finnes i norsk oversettelse. Og han er kanskje Islands mest kjent lyriker i nyere tid, og noen mener at det er på høy tid å sidestille hans rolle som lyriker med den Halldór Laxness hadde som romanforfatter.

Hannes Pétursson har vært Islands kandidat til Nordisk Råds litteraturpris en rekke ganger, men de siste tiårene har han konsekvent nektet å la seg innstille. Han har aldri deltatt i den offentlige debatt, han lar seg ikke intervju, han deltar aldri ikke på litterære tilstelninger eller seminarer og er aldri å se på TV. Likevel skriver Kristian Breidfjord som har oversatt to av diktene som her presenteres, at ”sjeldan har jeg møtt en vennligere og mer imøtekommende forfatter”.

Pétursson har gitt ut ti diktsamlinger siden han som 23-åring debuterte i en antologi 1954. Debuten avkom en strøm av superlativer, og han rykket raskt opp i fremste rekke blant islandske lyrikere. Og der er han forblitt. Diktene på motstående side er fra ulike faser i hans forfatterskap.

- Bjørn Myrvang

Skjell

(fra antologien Dikt av unge
diktere -1954)

**Diktet er ikke gjengitt på
grunn av krav om skyhøyt
honorar fra oversetteren.**

se *pest-POSTEN* nummer 2, 2013
www.pestposten.no

Begynnelse

(fra diktsamlingen Innlønd -1968)

**Diktet er ikke gjengitt på
grunn av krav om skyhøyt
honorar fra oversetteren.**

En duggvåt vinge

(fra diktsamlingen
Hjemstavn ved havet -1980)

**Diktet er ikke gjengitt på
grunn av krav om skyhøyt
honorar fra oversetteren.**

DIKTSPALTEN 2013-3

François Villon *(1431-64)*

François Villon er den mest namngjetne franske diktaren i siste del av mellomalderen. Han vart fødd same året som Jeanne d'Arc vart brend på bålet i Rouen. Etterordet i boka, som teksten i dette nummeret er henta frå, har overskrifta: François Villon: Fengselsfugl, galgefugl og diktar. Det seier mykje om han. Som diktar høyrer han til verds litteraturen, ikkje minst fordi det han skreiv, speglar eit mangslunge og kløyvd diktarsinn. Samstundes gjev han eit fargerikt bilet av den tida han levde i. Brutalitet og vare kjensler, skadefrygd og hat, fleip og hån, kvinneforakt og kjærleiksytringar er nokre av elementa ein finn i diktinga til Villon. Hans E. Kinck skreiv at "Villon reiser seg som en veldig susende cypres mot himmelen" i verds litteraturen

I uvanleg grad er diktinga knytt til det mildt sagt omtumla livet diktaren førde, alltid på flukt, bort frå fengsel, bødlar og torturkammer. Og noko langt liv fekk han ikkje. Livet til Villon og diktinga hans er utan tvil uløyseleg bundne til kvarandre..

Dei to balladane som her vert presenterte, er henta frå "Testamentet og Spreidde balladar", gjendikta av Harald Gullichsen, utgjevi på Villanden forlag 2010. Boka er ikkje berre ei gjendikting, men Gullichsen har òg skrivi eit leseverdig føreord og eit etterord over mange sider. I tillegg gjev han ei rekke opplysningar som forklarer teksten ut frå hendingar i livet til Villon og i tida han levde. Til slutt kjem ei utgreiing om vers, strofer og rim som Villon brukte. Interessant lesing, om du er liker å lesa den slags. Vi takkar forlaget for at dei gjev oss lov til å trykkja balladane i *pest*-POSTEN. - B. M.

Sluttballade

Her tek det testamentet ende
som Franc̄ois Villon har gjort.
Kom til hans jordeferd kvar frende
når han til klokkeklang går bort.
Sky svart, ta raudt ved kyrkjeport:
som kjærleik martyr støtt ha gjeld,
det svor han ved sin pung så fort,
før han med verda tok farvel.

Av løgn ha lét seg ikkje blende,
med hat dreiv jentene han bort.
Det ville helst med hat han skjende,
han skulle lide elskhugs tort.
Og trøyetrevlar gav rapport
langs stig og kratt om flukt kvar kveld,
og koftefiller låg i lort
før han med verda tok farvel.

Ja, slik lét lagnad'n dette hende:
i trasar døydde han, forgjort.
Men som av tunga i ei spenne
slik vart han stukken, klødd og klort
av Amors brodd i lystmørk ort,
og det mens livet var på hell!
Eit under at han fekk det gjort
før han med verda tok farvel.

Så byrg som raudsvart falk flyg bort,
høyr fyrste om hans siste sprell:
ein stor slurk rødvin drakk han fort,
før han med verda tok farvel.

Ballade om laust og fast

Eg skil bra kar frå bedragar
og mann frå mann på klednad-art,
og ruskevēr frå godvērsdagar
og epletre på blom og kart.
På tre har sevja ulik fart
og einskapen i alt synst vel,
ein slit og ein er lat og smart.
Veit alt – meg sjølv det ikkje gjeld.

Og trøyer kjenner eg på kragar,
og munk på kutta, lang og svart.
og herren på hans våpendragar,
på sløret nonna, fin og sart,
ein narr på rikdom han har spart.
Og tjuvemålet er mitt hell,
på fat eg kjenner vinen snart
Veit alt – meg sjølv det ikkje gjeld.

Eg kjenner kløv som gneg og plagar
eg skil greit hest frå muldyrart,
og kvinner som på venleik klagar
og natt frå dag så fin og bjart
og brikker for kvar rekningsart.
Eg ser husittars kjettarsprell
og romersk maktspel løymd og rart
Veit alt – men meg sjølv det ikkje gjeld.

Å fyrste, alt er klårlagt, bart:
ei likbleik hud – og sminka grell,
og Dauden tek oss alle snart.
Veit alt – meg sjølv det ikkje gjeld.

DIKTSPALTEN 2013-4

Nicolás Guillén (1902-1989)

Nicolás Guillén var kanskje den viktigaste stemmen i kulturlivet på Cuba på 1900-talet, og vert ofte kalla Cubas nasjonalpoet. Han debuterte som forfattar i 1930, og markerte seg raskt som ein kritikar av regimet i landet. Det enda med at han vart tvungen i eksil i 1953, men han vendte attende til Cuba etter revolusjonen og heldt fram med forfatterskapet. Han er ein av dei mest folkekjære diktarane i Latin Amerika, og det vert sagt at mykje av den karibiske musikken er inspirert av tekstane hans.

Mange meiner at hovudverket til Nicolás Guillén er ”Den store dyrehagen” frå 1967, som er eit oppgjer med all imperialisme. Eit dikt eller to frå den samlinga, vil diverre ikkje gje verket rettferd. Og i staden presenterer vi difor eit dikt forfattaren skreiv allereie i 1929.

Diktet, ”Liten ode til ein kubansk negerboksar” er gjendikta av Kjartan Fløgstad, og er frå samlinga ”Litteratur i revolusjonen – Dikt frå Cuba”, utgjevi på Pax forlag i 1973. (I 1973 var det vel framleis lovleg å bruka ordet ”neger” i skrift og tale).

Fløgstad, som er ein mangslungen og produktiv forfattar, kjenner ikke berre godt til forfattarar på Cuba. I boka ”Hotel Tropical ” (Universitetsforlaget 2003) skriv han mellom anna om historia til fleire tradisjonsrike hotell i Havana – ei kulturhistorisk reise mange vil ha glede av å vera med på. Vi takkar Fløgstad for at han har gjevi oss høve til å trykka diktet han har omsett.

- Bjørn Myrvang

Liten ode til ein kubansk negerboksar

Hanskane dine
snørde ytterst på den ekornmjuke krppen din,
og med punch i ditt smil.

Boksar, i Nord det vilt og hardt.
Det same Broadway
som forblør som ei pulsåre
og hyler ringside
når du hopper inn som ein moderne elastisk
ape
utan trekkfjører i taua
eller soveputer når du går i clinch;
det same Broadway
som gapar høgt i undring
når nevane dine eksploderer
over dei dansande lakksoa dine;
detta same Broadway
er det som strekkjer ei fuktig tunge
langt ut av snuten sin
for grådig å slikke blodet
av sukkermarkene våre.

Sikkert er det at du
ikkje kan leva slik som mange her
eller som mange der,
for treningen er hard og musklane svikefulle,
og ein må vera sterk som ein tyr,
som du sier med eit smil,
for at slaget skal kjennast best.

Engelsken din,
enda litt verre enn spansken du snakkar,
treng du berre for å forstå
kor mange dei du knusar, jab for jab,
tålar å få seg på tygga
før dei går i canvasen.

Og kan hende treng du ikkje noko anna,
fordi du alt har funne din plass,
og veit om det.

Når alt kjem til alt, er det fint
å finna ein punching bag,
jobba feittet vekkk i sola,
hoppa,
sveitta,
sømjá,
og frå hoppetauet og skuggeboksinga,
frå dusjen og matsalen,
gå ut skinande sunn og sterk
som ein nyskoren kjeppe,
og hissig som ein black jack.

Og no som Europa kler av seg
for å steikja flesket sitt i sola,
og leitar i Harlem og Havana
etter jazz og son*,
vis fram det svarte når moteløvene
klappar,
og medan dei kvite misunner,
snakk verkleg svart manns tale.

* kubansk folkedans av
afrikansk opphav.

DIKTSPALTEN 2014-1

Pete Seeger 1919-2014

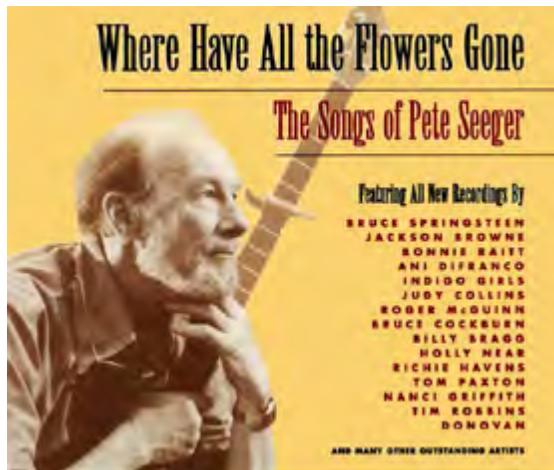
Noen vil kanskje forundres over at vi presenterer Pete Seeger, som døde 27. januar 94 år gammel, i denne vanligvis seriøse spalten. Men vi glad for å gi plass til denne forfatteren, sangeren, banjospilleren og ikke minst politiske aktivisten. Han blir kanskje aldri representert i diktantalogier, men han diktet sanger som blir sunget og satt pris på over store deler av kloden. Storhet kan måles på flere vis, men en mann som skriver, synger og spiller sanger som er elsket av flere generasjoner, kommer utvilsomt inn under betegnelsen. Og fortjener en plass i diktpalten.

I en mørk periode i USAs historie, da McCarty gjorde livet vanskelig for mange, ble Pete Seeger nektet platesalg og tilgang til radio og TV, men blant folk flest økte populariteten, og populær forble han helt til han la årene inn. Og det spesielle er at han også var svært omtykt også blant sine kolleger.

I løpet av livet skrev han tekst og musikk til et stort antall sanger. Men i tillegg hadde han også andres sanger på repertoaret, og det er Seegers versjoner som er blitt vide kjent. Han gjorde "We shall overcome" til borgerrettsforkjempernes hymne og kampsang, og hans engelske versjon av cubanske Guantanamera gjorde sangen internasjonalt populær og kjent. For oss nordmenn er det hyggelig å vite at hans meget populære "Oleanna" (i USA) er basert på Ditmar Meidells originale tekst om Ole Bulls feilslåtte prosjekt i Pennsylvania.

Kanskje får du lyst til å synge deg gjennom Diktpalten denne gang, når vi lar Seeger være representert med sin mest populære sang? Og du som har en banjo eller gitar: ta den fram og få mennesker omkring deg med i sangen.

- Bjørn Myrvang

Where have all the flowers gone, long time passing?

Where have all the flowers gone, long time ago?

Where have all the flowers gone?

Young girls have picked them everyone.

Oh, when will they ever learn?

Oh, when will they ever learn?

Where have all the young girls gone, long time passing?

Where have all the young girls gone, long time ago?

Where have all the young girls gone?

Gone for husbands everyone.

Oh, when will they ever learn?

Oh, when will they ever learn?

Where have all the husbands gone, long time passing?

Where have all the husbands gone, long time ago?

Where have all the husbands gone?

Gone for soldiers everyone

Oh, when will they ever learn?

Oh, when will they ever learn?

Where have all the soldiers gone, long time passing?

Where have all the soldiers gone, long time ago?

Where have all the soldiers gone?

Gone to graveyards, everyone.

Oh, when will they ever learn?

Oh, when will they ever learn?

Where have all the graveyards gone, long time passing?

Where have all the graveyards gone, long time ago?

Where have all the graveyards gone?

Gone to flowers, everyone.

Oh, when will they ever learn?

Oh, when will they ever learn?

Where have all the flowers gone, long time passing?

Where have all the flowers gone, long time ago?

Where have all the flowers gone?

Young girls have picked them everyone.

Oh, when will they ever learn?

Oh, when will they ever learn?

DIKTSPALTEN 2014-2

Alf Prøysen (1914-1970)

200 års feiringen av grunnloven varte noen få dager, mens det blir feiret med ulike arrangementer gjennom hele året at det er 100 år siden Alf Prøysen kom til verden.

Alf Prøysens historie er sikkert velkjent for leserne. Han debuterte så smått som forfatter i 1938, men det var i de første etterkrigsåra han slo igjennom som viseforfatter. Og hans viser ble raskt populære, visesamlinga "Drengstu'viser" i 1948 solgte i 120 tusen eksemplarer allerede i utgivelsesåret. Hans produksjon ble etter hvert meget omfattende; viser, dikt, en roman, noveller, korte historier, radioprogrammer, redaktør av visebøker m.m. I år er hans lørdagsstubber, som i en årekke stod i Arbeiderbladet, først gang samlet og utgitt som bok, redigert av den utrettelige Jan Erik Vold.

Mange godord er blitt skrevet og sagt om Alf Prøysen, særlig etter at han døde, bare 56 år gammel. Men mens han levde, ble nok Prøysen i litterære kretser ansett som en lettvekter, en underholdningsforfatter både i poesi og prosa. Seinere har nok mange kommet til at det er mye livsvisdom og litterære kvaliteter i Alf Prøysens diktning. At han er representert med fem dikt i "Den store lyrikkboken", utgitt av Bokklubben i 1998, er et tegn på at forståseggåerne også etter hvert ble klar over hans storhet.

Diktspalten vil hylle Alf Prøysen for all den glede og hygge han gjennom 70 år har gitt barn og voksne - i Norge og også i utlandet. Det må være et av de beste ettermåler en forfatter kan få.

Jeg velger hans "Ungkarssalme" blant hans utallige vers. Det er en sang om noe som hendte en vår, og det må passe bra i dette vårnummeret. Diktet, vemondig og humoristisk på samme tid, har mange kvaliteter, og er et eksempel på noe som var typisk for Prøysen, at han gjennom noen vers ønsket å fortelle en historie (kanskje sjølopplevd) fra hverdagslivet. En historie, som en prosaforfatter ville måtte bruke mange sider på å fortelle. Det andre diktet, som presenteres, er Erik Byes hylningsdikt til Alf – etter at vennen så altfor tidlig hadde gått bort. Det korte diktet sier mye av det vi bør ha i minnet om Alf Prøysen.

- Bjørn Myrvang

Ungkarssalme

Når groværet kjæm seg og kvelda blir lange,
og jinten`går kjippskodd og helse så blidt,
je sitt for meg sjøl med en gitar i fange`
og gjømme meg unna og tenkje på mitt.
Og dersom du itte ska ut på no særlig,
så ska je fortælte deg åpent og ærlig
om æilt som en stakkar har lidt.

Je hadde ei jente som je var så gla i,
vi brukte å møtes på vegom iblæint,
og hadde je blund på et ue i mai,
så ska du få klokke og lombok i pæint.
Je stolte på jinta som presten på blåna,
og hadde hu sagt det var folk oppå måna
så hadde jeg trudd det var sœint.

Så var det en vårveld vi gikk der og tala,
og jinta var rolig og je var så gla.
Da kom det en fleipete kar ifrå Dala
på blanklakkert sykkel og stæinse og sa:
"Så sleng deg på stånga og bli me`på festen."
Det var som om hjerte`mitt sprakk under
vesten,
da jinta klauv opp og sa: "Ja."

Je tenkte på mangt der je sto att og gapte.
Je bau gram et hjerte så heitt som ei glo.
Hæin bau gram en sykkel, og hjerte`mitt tapte.
Je sture og fekk itte levandes ro.
Je tenkte så hardt at jeg hørte det knaka,
je åt itte mat og vart tynn som en staka,
men plutselig kom je på no.

Je sa åt meg sjøl: "Det er du som har skylda,
du går der og græt så du snart itte ser."
Så kjøpte je sykkel og slo meg på fylla
og dæinse og drakk som en storkavaler.
For kvinnfolk er kvinnfolk og kæin itte tenkje,
dom ligner på skjøra og tæk det som blenkje,
og har itte tanke for mer.

Så var det en kveld je fekk sjå dom i svinga,
og hæin hadde punktert, og jinte var kjei.
Men je hadde sykkel med luft nok i ringa,
og navbrems og bjelle og hatten på snei.
"Så sleng deg på stånga," sa je, "ska vi
aka!"

Det var som om hjerte`mitt fraus og vart
klaka,
da jinta såg ned og sa: "Nei."

Og nå vil je slutte, det var ittno mere,
det kjæm ut på ett om`n tenkje hell ei.
Det nytrer deg æiller å filosofere
på håffer et kvinnfolk tæk andre enn deg.
Men er du litt hælvrar og går det og hangle
og fremdeles trur dør en sykkel du mangle,
så kæin du få kjøpt en ta meg.

---***---

Alf

Det gikk en kjempe igjennom lænnet
og hainn var ydmuk om hæin var stor.
Han trådte varsamt på væg og vidde
og hæinn før itte med store ord.

Og itte veit je
men jamen trur je
at hæinn var redd for å setta spor

Men spora sto der og spora står der,
og i dom blømer en sammardag.
I æille lier, på æille stier
der kæinn du kjinne hans andedrag.

Og itte veit je
men jammen trur je
vi vart et varmare folkeslag.

Hæinn gjorde sliter'n mer rak i ryggen,
hæin tente lys over gråbeinskeld.
Hæinn sang for æille, men helst for onga,
og dom veit best at'n Alf var tel.

Og itte trur je
nei jamen veit je
om hæinn er borte så lever'n lell.

---***---

DIKTSPALTEN 2014-3

*Yahya
Hassan
(1995-)*

"Han satte fyr på Danmark" var overskrifta på framsida av A-magasinet 17. januar i år. Mannen det ble vist til, var 18 år gamle Yahya Hassan som skrev en diktsamling som i løpet av to-tre måneder høsten 2013 ble solgt i over 100.000 eksemplarer. I vår kom boka i norsk oversettelse, noe som egentlig burde være unødvendig.

Yahya Hassan er sønn av palestinske flyktninger fra Libanon, og i diktene tar han et oppgjør med det han mener er foreldregenerasjonenes svik. Han forteller om en oppvekst med vold og kriminalitet, og kritikken i diktene er rettet mot innvandrerforeldre spesielt og mot enkelte aspekter ved muslims kultur generelt. Det er gjort på en karismatisk, vittig og uforsonlig måte, og det har aldri noen gjort så klart og velformulert tidligere.

Forfatterens bakgrunn med en voldelig far og hans egen småkriminelle tenåringstid har nok bidratt til at boka ble kalt en litterær sensasjon. Men den voldsomme interessen omkring diktsamlingen skyldes nok enda mer det islamkritiske innholdet, som har provosert mange. Og Hassan er blitt utsatt for drapstrusler, og ved en anledning ble han slått ned på hovedbanestasjonen i København.

Fra diktsamlingen:

Da jeg var 17 år gammel, drev jeg rundt i hasjtåke i Århus. Jeg var kommet tilbake til byen etter å ha innledet et forhold til en lærer fra barnevernsinstitusjonen. Hun var blitt redd for at jeg skulle anmeldte forholdet og truet med å anmeldte meg for voldtekts. Jeg bestemte meg for å si det som det var til kommunen. Hun fikk sparken og ble skilt. Og jeg kom tilbake til ghettoen. Jeg hadde vært hjemmefra i så mange år. Plutselig var jeg der igjen, i min mors leilighet. Det tok en stund før kommunen fant en leilighet til meg. Det var der jeg skrev det første diktet, BARNDOM. På en måte var det en befrielse å skrive det. Jeg var lei av unnvikler. Jeg var lei av å feie hykleriet under teppet. Lei av å late som om faren min var god og at moren min var lykkelig. Jeg var lei av å late som om vi var en familie. Da det var fortalt, følte jeg egentlig at alt var blottstilt. Jeg kunne like gjerne ta med alt det andre også.

"BARNDOM"

FEM BØRN PÅ RÆKKE OG EN FAR MED EN KØLLE
 FLERGRÆDERI OG EN PØL AF PIS
 VI STIKKER SKIFTEVIS EN HÅND FREM
 FOR FORUDSIGELIGHEDENS SKYLD
 DEN DER LYD NÅR SLAGENE RAMMER
 SØSTER DER HOPPER SÅ HURTIGT
 FRA DEN ENE FOD TIL DEN ANDEN
 PISSET ER ET VANDFALD NED AD HENDES BEN
 FØRST DEN ENE HÅND FREM SÅ DEN ANDEN
 GÅR DER FOR LANG TID RAMMER SLAGENE VILKÅRLIGT
 ET SLAG ET SKRIG ET TAL 30 ELLER 40 TIL TIDER 50
 OG ET SIDSTE SLAG I RØVEN PÅ VEJ UD AD DØREN
 HAN TAGER BROR I SKULDRENE RETTER HAM OP
 FORTSÆTTER MED AT SLÅ OG TÆLLE

JEG KIGGER NED OG VENTER PÅ DET BLIVER MIN TUR
 MOR SMADRER TALLERKENER I OPGANGEN
 SAMTIDIG MED AT AL JAZEERA TV-TRANSMITTERER
 HYPERAKTIVE BULLDOZERE OG FORTØRNEDE KROPSDELE
 GAZASTRIBEN I SOLSKIN
 FLAG BLIVER BRÆNDT
 HVIS EN ZIONIST IKKE ANERKENDER VORES EKSISTENS
 HVIS VI OVERHOVEDET EKSISTERER
 NÅR VI HIKSTER ANGSTEN OG SMERTEN
 NÅR VI SNAPPER EFTER VEJRET ELLER MENINGEN
 I SKOLEN MÅ VI IKKE TALE ARABISK
 DERHJEMME MÅ VI IKKE TALE DANSK
 ET SLAG ET SKRIG ET TAL

"PLASTIKBLOMST"

HVIS DU BLIVER VED AT IRRITERE DINE SØSKEN
 BRÆNDER JEG DIG
 SAGDE MOR OG HOLDT FARS LIGHTER OP
 MEN DA HUN LAGDE DEN FRA SIG
 KOM JEG HENDE I FORKØBET
 JEG TOG LIGHTEREN I LOMMEN GIK MINE SKYLDIGE SKRIDT
 SATTE MIG I HJØRNET MELLEM RADIATOREN OG SOFAEN
 LOD FLAMMEN SNAVE PLASTIKSTILKEN
 JEG SAD DER TIL JEG IKKE KUNNE SIDDE DER MERE
 GIK LIDT VÆK OG KIGGEDE FØRST PÅ FLAMMERNE
 SÅ PÅ FAR
 OG TÆNKTE AT DET VAR BEDST AT LADE HAM SOVE
 MEN SÅ KOM MOR SKRIGENDE IND
 OG FAR VÅGNEDE LANGT FØR BØNNEN SKULLE BEDES

"HYKLERI"

Folk demte meg for å spise under ramadan, men dro av gårde til Randers eller Horsens for å drikke seg fulle eller ha sex.

*Dagen etter var de tilbake i moskeen.
Hykleriet har jeg sett beständig.*

DIKTSPALTEN 2014-4

Paulus Utsi (1918 -75)

Vi har presentert mange forfattere fra Norden i løpet av Diktspaltens snart 20 år. Men den samiske språkgruppen har vi fram til nå ikke funnet plass til. Når vi nå velger en forfatter fra den språklige minoriteten, fallt valget på Paulus Utsi, som på flere vis har vært en inspirasjonskilde for yngre samiske forfattere både i Sverige og Norge.

Paulus Utsi ble født på Lyngseidet i Troms 1918. Familien bodde sommerstid i Lyngen og vinterstid i Karesuando i Sverige nær grensa til Finnland. Seinere måtte familien flytte sørover til Porjus i nærheten av Jokkmokk. Utsi ble ingen gammel mann og han publiserte bare en diktsamling (Giela giela i 1974) mens han levde. Hans andre diktsamling (Giela gielain) ble publisert posthumt.

Flere av hans dikt handler om samenes kamp og avmakt, andre om hans kjærighet til naturen og til reinen. Diktet "Så lange" avspeiler samenes liv og problemer, samtidig som diktet spesifikt peker på problemer knyttet til oppdemning av elver og kraftutbygging, noe som gjorde at familien Utsi flere ganger måtte flytte og skifte beiteområder. Diktet er av noen blitt kalt "samisk sørgesang". Det andre korte diktet er kanskje hans mest siterte dikt.

SÅ LÄNGE

Så länge vi har vatten, der fisken lever
Så länge vi har land, der renen betar og vandrar
Så länge vi har marker, der det vilda gömmer sig
har vi tröst på denne jord.

När våra hem ej lenger finns och vår mark er förödd
- var skal vi då bo?

Vårt eget land, vårt levebröd har krympt
sjöarna har stigit
älvarna har torkat
backerna sjunger med sorgsen stämma
markerna svartnar, grönskan vissnar
fåglarna tytsnar och flyr

Allt det goda vi fått
kommer ej vårt hjärta vid
Det som skulle underlätta våra liv
blev til intet värde

Hårda stenvägar gör våra rörelser smärtfulla
Lugnet hos det vildas människa
gråter i sitt hjärta

I den ilande tiden
utunnas vårt blod
vår samklang brister
vatten upphör brusa

DIKTSPALTEN 2015-1

Rudyard Kipling (1865 – 1936)

I år er 150 år siden Rudyard Kipling ble født. Som den først engelskspråklige forfatter fikk han Nobelprisen i 1907. Han var da 41 år, og han er fortsatt den yngste som har fått prisen. Sett med moderne øyne mener nok mange at den første nobelpris til en britisk forfatter, heller burde gått til en annen. Men for samtiden virket det naturlig å belønne Kipling, som var uhyre populær omkring århundreskiftet, særlig i England.

Kipling ble født i India og tilbrakte også seinere flere år av sitt i liv der. Han hentet stoff til mange av sine romaner og ballader fra India, og en god del bevingede ord, som ”Øst er øst og vest er vest, og aldri møtes de to” og ”jungelens lov”, stammer fra Kipling. Han er ofte blitt beskyldt for å være influert av og talstmann for engelsk imperialisme, men han opplevde nok etter hvert at imperialismen blottet sin kynisme.

Som prosaforfatter er nok Kipling mest kjent for ”Jungelboken” og ”Kim”. Noen eldre leser har sikkert også lest ”Captain Courageous” (Havets helter på de store bankene), skrevet mens Kipling bodde i Vermont, USA. Hans meget omfattende poetiske produksjon blir ikke lest av mange i dag, men de to dikt som presenteres her, har tålt tidens tann. ”If” er utmerket oversatt av både André Bjerke og Carl J. Hambro, den sistnevnte kanskje mens han kjedet seg i stortingsalen. Ære være allsidigheten til politikeren, men André Bjerke har nok gjort den beste jobben. Mange har hørt Julius Hougen synge ”Mandalay” i en opprinnelig dansk oversettelse av Kai Friis Møller. Siden har Geir Uthaug laget en norsk oversettelse, og vi velger hans versjon, som sikkert er ukjent for de fleste.

Diktet handler om en eldre mann, som sitter i det regnfulle, kalde London og tenker lengselsfullt på sin tid som soldat i Burma for mange år siden. Men det handler også om lengselen etter en tapt verden da man stadig kunne føle seg som pioner og oppdagelsesreisende når man dro til Østen. I følge sikre kilder var Kipling aldri selv i Mandalay.

- Bjørn Myrvang

Hvis

HVIS du kan bli på post når man forlot deg
og holde hodet klart når alt slår klick,
hvis du kan tro når alles tvil slår mot deg,
men også våkent lytte til kritikk,
Hvis du kan ventetidens byrder bære,
og møte løgn—med sannhet som ditt svar
og møte hat—du ikke selv vil nære,
men tie med hvor klok og god du var.

Hvis du kan ferdes fritt i drømmesfåren
og tenke—uten tanken selv som mål,
hvis du kan ta triumfen og miséren
med samme ro og samme rygg av stål,
Hvis du kan tåle at ditt ord forvrenget
til ussett pjatt i demagogens munn,
hvis du kan se ditt livsverk søndersprenges
og etter bygge det på naken grunn.

Hvis du kan våge alt på samme terning,
—et enkelt kast på livets spillebord—
tape alt—og gjenoppa din gjerning,
men aldri nevne tapet med et ord,
Hvis du kan ta din tørn og ikke gi opp,
men sette inn hver fiber i din kropp
og holde ut når alt forstummer i deg
unntagen viljens røst: "Gi aldri opp".

Hvis du kan si til massen hva du mener
og selv blant konger åpent mene ditt,
hvis du er alles hjelper, ingens tjener,
hvis du mot venn og uvenn kan stå fritt,
Hvis du kan fylle hvert minutt av tiden
med seksti solsekunder,—da som lønn
er jorden din med alt som finnes i den,
og—enda mer—du er en mann, min sønn.

Mandalay

Ved pagoden i Moulmein
der speider sløvt mot havets båd
slik ei nydelig barmajente og det er meg du ventet på
For nå suser palmekrona, tempekklokkene skrjer meij:
"Å, du britiske soldat, kom bare hjem til Mandalay!"
Kom da hjem til Mandalay,
på den gamle flåtens vei.
Kan du høre åretakta fra Rangoon til Mandalay?
Ja, på vei til Mandalay
leiker flyvefisken seg
som et tordenvær står sola der hvor Kina viser vei.

Skjæret hennes var safrangult, ha var så grønn å se
og hu het jo Suppi Yawlat, det er drømmingnavn her, det.
Og jeg så a' da hu rokya på ei brite lita rot,
og kasta hu bori kysser på en buddhas hedningfol.
Gamle Buddha, tung og grå.
ja, hu kyssa buddhas tå.
Men hu glemtet hele Buddhan, da jeg kyssa 'a dei så lå.
Ja, på vei til Mandalay
leiker flyvefisken seg
som et tordenvær står sola der hvor Kina viser vei

Og når tåka dekker risen, synker sola som ei glo,
og da tar'a fram sin banjo og hu synger "Kulaloo".
Mens vi satt der, tett omslynga,
komm mot kum og kosa slik.
glodde vi på alle båta og så hathis stable teak.
Elllefantier ståbler teak
i en kyslig skygge-vik
hvor det var så lyti at praten våres hørtes in som skrik!
Ja, på vei til Mandalay
leiker flyvefisken seg
som et tordenvær står sola der hvor Kina viser seg

Men det der er langt, langt borte, nå har åra gått for meg—
men du kan'ke ta en buss fra Englands Bank til Mandalay.
Og i London heter jeg hva veterenan altid sa:
"Har'u først hørt templekklokkja er'e Østen du vil ha!"
Det er den du ønsker deg
wünsker krydder på lang lei.
Ja, og solskinn, da, og palmer, tempekklokkja skrjer deg
at på vei til Mandalay
det var flåtens gamle vei
som et tordenvær står sola der hvor Kina viser seg.

leg er sjuk a' stowlesiting her på Londons fortaussitt,
og det hersens molkkaveret gir meg gikt i livet et heint!
leg har dette fermti jenter helt fra Strand til Chelsea bru.
og de prater bayt om elskov, men hva skjønner de 'a tru-
ne!, hva skjønner de 'a tru?
Jenta mi er skjønnere og landet gremmere ser'u.
Ja, på vei til Mandalay
leiker flyvefisken seg
som et tordenvær står sola der hvor Kina viser vei

Bare kjør meg ast for Surez, hvor den bestemann er først
og det er'kle noe ti bud og en mannn kan vera først!
For nå ringer templekklokkja og der vil jeg være uk
ved pagoden i Moulmein og surze sløvt mot havets båd.
Ja, på vei til Mandalay
var den gamle flåtens vei
med de sjuke under dekket dro vi straks til Mandalay.
A, på vei til Mandalay
leiker flyvefisken seg,
som et tordenvær står sola der hvor Kina viser vei

Bladet deles ut til alle møtedeltakere på

NFIM/NFMM Årsmøtet 2015

*pest-POSTEN's redaksjon
ønsker alle en riktig god
jubileumsfeiring
i Stavanger!*

**En liten sluttnote,
til ettertanke -**

pest-POSTEN blir ikke til av seg selv!

Husk at:

- Redaktørstillingen er ledig fra 1. juni 2015.
- Referater, nye doktorgrader, studier av allmenn interesse, meningsytringer, anekdoter, kulturelle bidrag - alt tas imot med takk.
- På denne plass er det naturlig å minne om at Diktspalten ikke er et redaksjonelt særlig, men tvert imot åpen for innlegg fra diktelskere...